

Maria Pąchalska Danuta Kądziaława – Uczona, wrażliwa humanistka i pedagog

Brown, J.W. i Pąchalska, M. (2003). The symptom and its significance in neuropsychology. *Acta Neuropsychologica*, 1, 1–11.

Herzyk, A. i Kądziaława, D. (red.) (1996). *Zaburzenia w funkcjonowaniu człowieka z perspektywy neuropsychologii klinicznej*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.

Herzyk, A. i Kądziaława, D. (red.) (1997). *Związek mózg – zachowanie w ujęciu neuropsychologii klinicznej*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.

Horowski, R., Horowski, L., Vogel, S., Poewe, W. i Kielhorn, F.W. (1995). An essay on Wilhelm von Humboldt and the shaking palsy: first comprehensive description of Parkinson's disease by a patient. *Neurology*, 45, 565–8. <https://doi.org/10.1212/WNL.45.3.565>

Jarema, G. i Kądziaława, D. (1990). Agrammatism in Polish: A case study. W: L. Menn i L. Obler (red.), *Agrammatic Aphasia. A Cross-Language Narrative Sourcebook*. (s. 817–893). Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/z.39.21jar>

Gęsik [Kądziaława], D. (1968). *Rehabilitacja mowy opowieściowej u chorych z ogniskowymi uszkodzeniami mózgu*. Praca magisterska napisana pod kierunkiem doc. dr. Mariusza Matuszewskiego. Warszawa: Wydział Pedagogiczny, Sekcja Psychologia, Uniwersytet Warszawski.

Kądziaława, D. (1974). *Ocena poprawności gramatycznej zdań przez chorych z ogniskowymi uszkodzeniami mózgu*. Nieopublikowana praca doktorska. Warszawa: Wydział Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego.

Kądziaława, D. (1983). *Czynność rozumienia mowy. Analiza neuropsychologiczna*. Wrocław: Ossolineum.

Kądziaława, D. (red.) (1990). *Podręcznik do Baterii Testów Neuropsychologicznych Halsteda–Reitana*. Nieopublikowany maszynopis. Warszawa: Laboratorium Technik Diagnostycznych Wydział Psychologii Uniwersytet Warszawski.

Kądziaława, D. (1993). Afazja. W: T. Gałkowski, Z. Tarkowski, T. Zaleski (red.), *Diagnoza i terapia zaburzeń mowy*. Lublin: UMCS.

Kądziaława, D. (1996). Afazja. W: A. Herzyk i D. Kądziaława (red.), *Zaburzenia w funkcjonowaniu człowieka z perspektywy neuropsychologii klinicznej*. (s. 53–86). Lublin: Wyd. UMCS.

Kądziaława, D. (1997). Zaburzenia językowe po uszkodzeniu struktur podkorowych mózgu. W: A. Herzyk i D. Kądziaława (red.), *Związek mózg – zachowanie w ujęciu neuropsychologii klinicznej*. (s. 111–115). Lublin: Wydawnictwo UMCS.

Kądziaława, D. (2000a). Neuropsychologia kliniczna: charakterystyka dyscypliny. W: J. Strelau (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki*, t. 3. (s. 649–662). Gdańsk: GWP.

Kądziaława, D. (2000b). Zaburzenia neuropsychologiczne w funkcjonowaniu człowieka. W: J. Strelau (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki*, t. 3. (s. 663–675). Gdańsk: GWP.

Kądziaława, D. (2000c). Zastosowania neuropsychologii w praktyce społecznej. W: J. Strelau (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki*, t. 3. (s. 677–689). Gdańsk: GWP.

- Kądziaława, D. (2003). Zaburzenia językowe po urazach czaszkowo-mózgowych. W: A. Herzyk, B. Daniluk, M. Pąchalska i B.D. MacQueen. *Neuropsychologiczne konsekwencje urazów głowy: Jakość życia pacjentów*. (s. 17–24). Lublin: Wyd. UMCS.
- Kądziaława, D. (2011). Afazja i jej mózgowo mechanizmy. *Teksty Drugie*, 1/2, 190–198.
- Kordys, J., Ulatowska, H.K., Kądziaława, D. i Sadowska, M. (2001). Z badań nad przysłowiami. Wstęp do paremiologii. *Pamiętnik Literacki*, XCII, 4, 27–48.
- Kądziaława, D. (tekst przyjęty do druku). Polymodality in concentration camp experiences. A clinical neuropsychology perspective. W: J.D. Steinert, I. Weber-Newth (red.), *Beyond Camps and Forced Labour. Current International Research on Survivors of Nazi Persecution – 60 Years On*. Osnabrueck: Verlag.
- Lipowska, M. (2011). Dysleksja i ADHD współwystępujące zaburzenia rozwoju: Neuropsychologiczna analiza deficytów pamięci. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR.
- Łuczywek, E. i Kądziaława, D. (2005). Funkcjonowanie poznawcze polskich stułatków z perspektywy neuropsychologii klinicznej. W: K. Jodzio (red.), *Neuralny świat umysłu*. (s. 145–165). Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Łuria, A.R. (1984). *Świat utracony i odzyskany. Historia pewnego zranienia*. Warszawa: PWN.
- Pąchalska, M. (2002). The microgenetic revolution: reflections on a recent essay by Jason Brown. *Neuro-Psychoanalysis. Interdisciplinary Journal for Psychoanalysis and Neurosciences*, 4, 108–116. <https://doi.org/10.1080/15294145.2002.10773385>
- Pąchalska, M. (2003). *Mind and Nature. Essays on time and subjectivity*. by J.W. Brown. London and Philadelphia: Whurr Publishers. Review. *Acta Neuropsychologica*, 1, 63–467.
- Pąchalska, M. (2007). *Neuropsychologia kliniczna: Urazy mózgu*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Pąchalska, M. (1999). *Afazjologia*. Warszawa, Kraków: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Pąchalska, M. (2012). Wywiad przeprowadzony z prof. zw. dr hab. Danutą Kądziaławą. *Archiwum Historii Neuropsychologii Polskiej Polskiego Towarzystwa Neuropsychologicznego*: Kraków.
- Pąchalska, M. i MacQueen, B.D. (2005). Microgenetic theory. A new paradigm for contemporary neuropsychology and neurolinguistics. *Acta Neuropsychologica*, 3, 89–106.
- Pąchalska, M. i MacQueen, B.D. (2008). Process Neuropsychology, Microgenetic Theory and Brain Sciences. W: M. Weber, W. Desmond (red.), *Handbook of Whiteheadian Process Thought*. Vol. I. (s. 423–436). Frankfurt: Verlag.
- Pąchalska, M. i Kaczmarek, B.L.J. (2012). Alexandr Romanovich Luria (1902–1977) and the microgenetic approach to the diagnosis and rehabilitation of TBI patients. *Acta Neuropsychologica* 10, 341–369. <https://doi.org/10.5604/17307503.1023670>
- Prusiński, A. (1999). *Podstawy kliniczne neurologii dla studentów medycyny*. Warszawa: Wydawnictwo PZWL.
- Pużyński, S. i Wciórka, J. (red.) (1997). *Klasyfikacja zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w ICD-10: Opisy kliniczne i wskazówki diagnostyczne*. Kraków: Uniwersyteckie Wydawnictwo Medyczne „Vesalius”.

Sacks, O. (1985). *The Man Who Mistook His Wife for a Hat, and Other Clinical Tales*. New York: Harper and Row Publishers.

Ulatowska, H., Sadowska, M., Kordys, J. i Kądziaława, D. (1993). Selected Aspects of Narratives in Polish-Speaking Aphasics as Illustrated by Aesops Fables. W: H.H. Brownell i Y. Joannette (red.), *Narrative Discourse in Neurologically Impaired and Normal Aging Adults*. (s. 171–190). San Diego: Singular Publishing Group.

Ulatowska, H.K., Sadowska, M., Kądziaława, D. i Dragan, M. (2005). Mental representation of Auschwitz experiences. The perspectives of child and adult survivors. W: J.D. Steinert, I. Weber-Newth (red.), *Beyond Camps and Forced Labour. Current International Research on Survivors of Nazi Persecution*. (s. 664–673). Osnabrueck: Verlag

Marceli Klimkowski Profesor Danuta Kądziaława a kształtowanie się neuropsychologii jako dziedziny neuronauk

Achutina, T.W. (1975). *Niejrolingwistyczny analiz dynamicznej afazji*. Moskwa: MGU.

Benson, D. Zaidel, E. (red.) (1985). *The dual brain*. New York: The Guilford.

Budohoska, W., Grabowska, A. (1994). *Dwie półkule – jeden mózg*. Warszawa: Wiedza Powszechna.

Cwietkowa, L.S. (1975) (red.). *Problemy afazji i wosstanowitelnogo obuczenija*. Moskwa: MGU.

Finger, S. (1994). *Origins of neuroscience. A history of explorations into brain function*. Oxford University Press.

Głozman, Ż.M. (1978). *Agrammatizm pri afazji*. Moskwa: MGU.

Herzyk, A. (1992). *Asymetria i integracja półkulowa a zachowanie*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.

Herzyk, A., Kądziaława, D. (1996). *Zaburzenia w funkcjonowaniu człowieka z perspektywy neuropsychologii klinicznej*. Lublin: Wyd. UMCS.

Herzyk, A., Kądziaława, D. (1998/2002) (red.). *Związek mózg – zachowanie w ujęciu neuropsychologii klinicznej*. Lublin: Wyd. UMCS.

Jakobson, R., Halle, M. (1964). *Podstawy języka [Jacobson R.: Dwa aspekty języka i dwa typy zakłóceń afatycznych]*. Wrocław: Ossolineum.

Jarema, G., Kądziaława, D. (1990). *Agrammatism in Polish: A case study*. W: L. Menn, L. Obler (red.), *Agrammatic aphasia. A cross-language narrative sourcebook*. (s. 817–893). Amsterdam: John Benjamins P.C. <https://doi.org/10.1075/z.39.21jar>

Kania, J. (1976). *Dezintegracja systemu fonologicznego w afazji*. Wrocław: Ossolineum.

Kądziaława, D. (1983). *Czynność rozumienia mowy*. Warszawa: Ossolineum.

Kądziaława, D. (1998/2002). *Zaburzenia językowe po uszkodzeniach struktur podkorowych mózgu*. W: A. Herzyk, D. Kądziaława (red.), *Związek mózg-zachowanie w ujęciu neuropsychologii klinicznej*, wyd. 2 i 3, (s. 111–155). Lublin: Wyd. UMC

S.Kądziaława, D. (2006). *Polymodality in concentration camp experience: A clinical neuropsychology perspective*. Referat wygłoszony na Secondo International Multidisciplinary Conference At the

Imperial War Museum. Temat konferencji: Beyond Camps and Forced Labour – 60 Years on. Current International Research on Survivors of Nazi Persecution, London, 11–13 stycznia.

Kądziaława, D. (2008a). Skuteczność i efektywność terapii/rehabilitacji neuropsychologicznej. W: Ł. Domańska, A.R. Borkowska (red.), Podstawy neuropsychologii klinicznej (s. 449–466). Lublin: Wyd. UMCS.

Kądziaława, D. (2008b). Rehabilitacja osób z uszkodzeniami lewostronnymi mózgu. W: E. Łojek, A. Bolewska (red.), Wybrane zagadnienia rehabilitacji neuropsychologicznej (s. 56–71). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SHOLAR.

Kądziaława, D. (2010). Auschwitz-Birkenau – miejsce pamięci – w narracjach członków Stowarzyszenia Więźniów – Byłych Dzieci Hitlerowskich Obozów Koncentracyjnych. W: M. Pąchalska, G.E. Kwiatkowska (red.), Neuropsychologia a humanistyka (s. 209–216). Lublin: Wyd. UMCS.

Kądziaława, D. (2011). Mowa i język na podstawie dysfunkcji ośrodkowego układu nerwowego. W: I. Kurcz, A. Okuniewska (red.), Język jako przedmiot badań psychologicznych. Psycholingwistyka ogólna i neurolingwistyka, (s. 295–207). Warszawa: Wydawnictwo SWPS „Academica”.

Klimkowski, M. (1976). Pamięć człowieka i jej mechanizmy. Analiza neuropsychologiczna. Lublin: Wyd. UMCS.

Klimkowski, M. (1987). Wstęp. W: M. Klimkowski, A. Herzyk (red.), Diagnoza neuropsychologiczna. Przegląd zagadnień. Lublin: Wyd. UMCS.

Klimkowski, M. (2009a). Lurija, Aleksandr Romanovic. W: LEXICON GRAMMATICORUM. A Bio-Bibliographical Companion to the History of Linguistic. volume II (s. 940–943). Max Niemeyer Verlag.

Klimkowski, M. (2009b). Vygotskij, Lev Semenowic. W: LEXICON GRAMMATICORUM. A Bio-Bibliographical Companion to the History of Linguistic. volume II (s. 1599–1601). Max Niemeyer Verlag.

Konorski, J. (1969). Integryjna działalność mózgu. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Kossut, M. (red.) (1994). Mechanizmy plastyczności mózgu. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Lepore, F., Ptito, M. (red.) (1986). Two hemispheres one brain. New York: Alan R. Liss, Inc.

Łuria, A.R. (1962). Wysszije korkowyje funkciji czelowieka i ich naruszenija pri lokalnych poraženijach mozga. Moskwa: Izdatielstwo MGU.

Łurija, A.R. (1975). Osnownyje problemy nejrolingwistiki. Moskwa: MGU.

Łuria, A.R. (1976a). Podstawy neuropsychologii. Warszawa: PZWL.

Łuria, A.R. (1976b). Problemy neuropsychologii i neurolingwistyki. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Łuria, A.R., Chomskaja, E. D. (1966) (red.). Łobnyje doli i regulacija psichiczeskich processow. Moskwa: Izd. MGU.

Maruszewski, M. (1962). Mechanizmy czołowe i ich znaczenie dla zachowania w świetle badań klinicznych i eksperymentalnych. Przegląd Psychologiczny, 5, 109–148.

- Maruszewski, M. (1966). Afazja. Zagadnienia teorii i terapii. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Maruszewski, M. (1970). Mowa a mózg. Zagadnienia neuropsychologiczne. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Mierzejewska, H. (1971). Zaburzenia polskiego systemu fonetycznego w niektórych wypadkach afazji. Wrocław: Ossolineum.
- Mountcastle, V.B. (red.) (1962). Interhemispheric relations and cerebral dominance. Baltimore: The Johns Hopkins Press.
- Pąchalska, M. (1986). Kompleksowy model rehabilitacji chorych z ogniskowym uszkodzeniem mózgu i afazją całkowitą. Kraków: Akademia Wychowania Fizycznego.
- Warren, J., Akert, K. (red.) (1964). The frontal granular cortex and behavior. New York: McGrawHill Book Company.
- Zarębina, M. (1972). Rozbicie systemu językowego w afazji. Wrocław: Ossolineum. Żarski, S. (red.) (1973). Zagadnienia patofizjologii wyższych czynności nerwowych po uszkodzeniach mózgu. Warszawa: PZWL.

Anna Herzyk **Udział i osiągnięcia profesor Danuty Kądziaławy w tworzeniu polskiej szkoły neuropsychologii klinicznej**

- Adams, M.K. (1980). In search for Luria's Battery: a false start. Journal of Consulting and Clinical Psychology, 48, 511-516. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.48.4.511>
- Cole, M. (1978). Alexander Romanovich Luria 1902-1977. American Psychologist, 32, 969-971. <https://doi.org/10.1037/h0078497>
- Cozolino, L.J. (2004). Neuronauka w psychoterapii. Budowa i przebudowa ludzkiego mózgu. Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka.
- Draaisma, D. (2006). Rozstrojone umysły. Warszawa: PIW.
- Filskov, S.B., Locklear, E. (1992). Wielowymiarowa perspektywa w badaniach neuropsychologii klinicznej (przekład D. Kądziaława). W: J. Paluchowski (red.), Współczesne techniki badawcze w psychologii klinicznej. Biblioteka Psychologa Praktyka, tom IV (s. 215-243). Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych.
- Gęsik, D. (1969). Rehabilitacja mowy opowieściowej u chorych z ogniskowymi uszkodzeniami mózgu. W: L. Wołoszynowi (red.), Psychologia kliniczna i psychopedagogika specjalna, tom 4 (s. 39-96). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Goldberg, E. (red.) (1990). Contemporary neuropsychology and legacy of Luria. London: LEA.
- Herzyk, A., Kądziaława, D. (red.) (1996). Zaburzenia w funkcjonowaniu człowieka z perspektywy neuropsychologii klinicznej. Lublin: Wyd. UMCS.
- Herzyk, A., Kądziaława, D. (red.) (1998/2002). Związek mózg-zachowanie w ujęciu neuropsychologii klinicznej, wyd. 2 i 3. Lublin: Wyd. UMCS.

Homskaya, E.D. (2001). Alexander Romanovich Luria. A scientific biography. NY: Kluwer Academic.
<https://doi.org/10.1007/978-1-4615-1207-3>

Kaczmarek, B.L.J. (2001). Aleksander Romanowicz Łurija: jeden z wielkich romantyków. *Przegląd Psychologiczny*, 44/1, 106-117.

Kaczmarek, B.L.J. (2012). *Cudowne krosna umysłu*. Lublin: Wyd. UMCS.

Kądziaława, D. (1978). Ogólne zasady postępowania rehabilitacyjnego. W: M.T. Nowakowska (red.), *Rehabilitacja chorych z afazją* (s. 8-19). Wrocław: Ossolineum.

Kądziaława, D. (1980). Neurolingwistyka. W: A. Schaff (red.), *Zagadnienia socjo- i psycholingwistyki* (s. 181-212). Wrocław: Ossolineum.

Kądziaława, D. (1983). *Czynność rozumienia mowy*. Wrocław: Ossolineum.

Kądziaława, D. (1985). Związek czynności psychicznych z mózgiem w interpretacji Normana Geschwinda. W: D. Kądziaława (red.), *Wybrane zagadnienia neuropsychologii klinicznej* (s. 23-34). Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Kądziaława, D. (1990). Specyficzne problemy adaptacji testów klinicznych. Testy neuropsychologiczne. W: A. Ciechanowicz (red.), *Kulturowa adaptacja testów* (s. 161-173). Warszawa: PTP UW.

Kądziaława, D. (1993). Neuropsychologia i neuropsychologia poznawcza; Neurolingwistyka i neurosemiotyka; Afazja i agnozja; Asymetria czynnościowa półkul mózgowych. W: I. Kurcz (red.), *Psychologia a semiotyka. Pojęcia i zagadnienia* (s. 88-124). Warszawa: Zakład Semiotyki Logicznej UW.

Kądziaława, D. (1996). Afazja. W: A. Herzyk, D. Kądziaława (red.), *Zaburzenia w funkcjonowaniu człowieka z perspektywy neuropsychologii klinicznej* (s. 53-86). Lublin: Wyd. UMCS.

Kądziaława, D. (1998/2002). Zaburzenia językowe po uszkodzeniach struktur podkorowych mózgu. W: A. Herzyk, D. Kądziaława (red.), *Związek mózg-zachowanie w ujęciu neuropsychologii klinicznej*, wyd. 2 i 3 (s. 111-155). Lublin: Wyd. UMCS.

Kądziaława, D. (2002a). Neuropsychologia. W: A. Bilikiewicz, S. Pużyński, J. Rybakowski, J. Wciórka (red.), *Psychiatria, tom 1. Podstawy psychiatrii* (s. 276-288). Wrocław: Wyd. Med. Urban & Partner.

Kądziaława, D. (2002b). Neuropsychologia kliniczna: charakterystyka dyscypliny. W: J. Strelau (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki, t. 3* (s. 649-662). Gdańsk: GWP.

Kądziaława, D. (2002c). Zastosowanie neuropsychologii w praktyce społecznej. W: J. Strelau (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki, t. 3* (s. 677-689). Gdańsk: GWP.

Kądziaława, D. (2003). Zaburzenia językowe po urazach czaszkowo-mózgowych. W: B. Daniluk, M. Pąchalska, B.D. MacQueen (red.), *Neuropsychologiczne konsekwencje urazów głowy: Jakość życia pacjentów* (s. 17-24). Lublin: Wyd. UMCS.

Kądziaława, D. (2004). Studium przypadku jako metoda badania naukowego w neuropsychologii klinicznej. W: M. Fajkowska-Stanik, K. Drat-Ruszczak, M. Marszał-Wiśniewska (red.), *Pułapki metodologiczne w badaniach empirycznych z zakresu psychologii klinicznej* (s. 160-169). Warszawa: Wydawnictwo Academica Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej.

Kądziaława, D. (2006). Polymodality in concentration camp experience: A clinical neuropsychology perspective. Referat wygłoszony na Secondo International Multidisciplinary Conference At the Imperial War Museum. Temat konferencji: Beyond Camps and Forced Labour - 60 Years on. Current International Research on Survivors of Nazi Persecution, London, 11-13 styczeń.

Kądziaława, D. (2008a). Skuteczność i efektywność terapii/rehabilitacji neuropsychologicznej. W: Ł. Domańska, A.R. Borkowska (red.), Podstawy neuropsychologii klinicznej (s. 449-466). Lublin: Wyd. UMCS.

Kądziaława, D. (2008b). Rehabilitacja osób z uszkodzeniami lewostronnymi mózgu. W: E. Łojek, A. Bolewska (red.), Wybrane zagadnienia rehabilitacji neuropsychologicznej (s. 56-71). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SHOLAR.

Kądziaława, D. (2010). Auschwitz-Birkenau - miejsce pamięci - w narracjach członków Stowarzyszenia Więźniów - Byłych Dzieci Hitlerowskich Obozów Koncentracyjnych. W: M. Pąchalska, G.E. Kwiatkowska (red.), Neuropsychologia a humanistyka (s. 209-216). Lublin: Wyd. UMCS.

Kądziaława, D. (2011a). Afazja i jej mózgowe mechanizmy. Teksty Drugie, 1/2, 190-197.

Kądziaława, D. (2011b). Mowa i język na podstawie dysfunkcji ośrodkowego układu nerwowego. W: I. Kurcz, H. Okuniewska (red.), Język jako przedmiot badań psychologicznych. Psycholingwistyka ogólna i neurolingwistyka (s. 295-207). Warszawa: Wydawnictwo SWPS "Academica".

Klimkowski, M. (2009a). Lurija, Aleksandr Romanovic. W: H. Stammerjohann (red.), Lexicon Grammaticorum. A bio-bibliographical companion to the history of linguistic. Vol. II (s. 940-943). Tübingen: Max Niemeyer Verlag.

Klimkowski, M. (2009b). Vygotskij, Lev Semenowic. W: H. Stammerjohann (red.), Lexicon Grammaticorum. A bio-bibliographical companion to the history of linguistic. Vol. II (s. 1599-1601). Tübingen: Max Niemeyer Verlag.

Koch, Ch. (2008). Neurobiologia na tropie świadomości. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323527107>

Kurcz, I., Okuniewska, H. (red.) (2011). Język jako przedmiot badań psychologicznych. Psycholingwistyka ogólna i neurolingwistyka. Warszawa: Wydawnictwo SWPS "Academica".

Luria, A.R. (1932/1976). The nature of human conflicts or emotion, conflict and will. New York: Liveright.

Luria, A.R. (1970). Traumatic aphasia: Its syndromes, psychology, and treatment. The Hauge: Mouton. <https://doi.org/10.1515/9783110816297>

Luria, A.R. (1973). The working brain: An introduction to neuropsychology. New York: Basic Books.

Luria, A.R. (1976). Basic problems of neurolinguistics. The Hauge: Mouton. <https://doi.org/10.1515/9783110800159>

Luria, A.R. (1980). Higher cortical functions in man. New York: Basic Books. <https://doi.org/10.1007/978-1-4615-8579-4>

Łuria, A.R. (1975). Osnownyje problemy nejrolingwistiki. Moskwa: MGU.

Łuria, A.R. (1976a). Podstawy neuropsychologii. Warszawa: PZWL.

Łuria, A.R. (1976b). Problemy neuropsychologii i neurolingwistyki. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Paluchowski, W. (red.) (1992). Współczesne techniki badawcze w psychologii klinicznej. Biblioteka Psychologa Praktyka, tom IV. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych.

Pąchalska, M. (1999). Afazjologia. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Program specjalizacji w psychologii klinicznej (2009). Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego, <http://www.cmkp.edu.pl/programy> dostęp 25.07.2012.

Schaff, A. (red.) (1980). Zagadnienia socjo- i psycholingwistyki. Wrocław: Ossolineum.

Stachowski, R., Zeidler, W. (red.) (2008). Opisowa metodologia badań psychologicznych. Studia i przykłady. Warszawa: Vizja Press&IT.

Tupper, D.E. (1999). Introduction: Alexander Luria's continuing influence on worldwide neuropsychology. *Neuropsychology Review*, 9 (1), 1-7 <https://doi.org/10.1023/A:1025634702965>

Krzysztof Jodzio **Neuropsychologia różnic indywidualnych w świetle badań klinicznych**

Albert, M.L. (2005). Subcortical dementia: Historical review and personal view. *Neurocase*, 11, 243-245. <https://doi.org/10.1080/13554790590963040>

Berdie, R.F. (1969). Consistency and generalizability of intraindividual variability. *Journal of Applied Psychology*, 53, 35-41. <https://doi.org/10.1037/h0026720>

Bettcher, B.M., Giovannetti, T. (2009). From cognitive neuroscience to geriatric neuropsychology. *Neuropsychology Review*, 19, 64-84. <https://doi.org/10.1007/s11065-009-9081-6>

Bielak, A.A.M., Hulstsch, D.F., Strauss, E., MacDonald, S.W.S., Hunter, M.A. (2010). Intraindividual variability in reaction time predicts cognitive outcomes 5 years later. *Neuropsychology*, 24, 731-741. <https://doi.org/10.1037/a0019802>

Biernacki, E. (1894). Afazya w świetle badań współczesnych. Warszawa: Drukarnia K. Kowalewskiego.

Biernacki, E. (1899). Istota i granice wiedzy lekarskiej. Warszawa: Redakcja i Administracja (Seria: Biblioteka Dzieł Wyborowych, Nr 81).

Brzeziński, J. (2007). Poznanie naukowe - poznanie psychologiczne. W: J. Strelau (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki, Tom 1* (s. 335-354). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Cappa, S.F. (2000). Neuroimaging of recovery from aphasia. *Neuropsychological Rehabilitation*, 10, 365-376. <https://doi.org/10.1080/096020100389192>

Catani, M., ffytche, D.H. (2005). The rises and falls of disconnection syndromes. *Brain*, 128, 2224-2239. <https://doi.org/10.1093/brain/awh622>

Chojnacka-Szawłowska, G. (2009). Zmęczenie a zdrowie i choroba (perspektywa psychologiczna). Kraków: Wydawnictwo Impuls.

Crawford, J.R., Garthwaite, P.H., Howell, D., Venneri, A. (2003). Intra-individual measures of association in neuropsychology: Inferential methods for comparing a single case with a control or

normative sample. Journal of the International Neuropsychological Society, 9, 989-1000.
<https://doi.org/10.1017/S1355617703970032>

Deboeck, P.R., Montpetit, M.A., Bergeman, C.S., Boker, S.M. (2009). Using derivative estimates to describe intraindividual variability at multiple time scales. Psychological Methods, 14, 367-386.
<https://doi.org/10.1037/a0016622>

De Renzi, E. (2002). What does psychogen mean? Cortex, 38, 678-681.
[https://doi.org/10.1016/S0010-9452\(08\)70036-4](https://doi.org/10.1016/S0010-9452(08)70036-4)

Frostig, J. (1933a). Psychjatrja. Tom II. Lwów: Wydawnictwo Zakładu Narodowego Imienia Ossolińskich.

Frostig, J. (1933b). Psychjatrja. Tom I. Lwów: Wydawnictwo Zakładu Narodowego Imienia Ossolińskich.

Fuentes, K., Hunter, M.A., Strauss, E., Hulstsch, D.F. (2001). Intraindividual variability in cognitive performance in persons with chronic fatigue syndrome. The Clinical Neuropsychologist, 15, 210-227.
<https://doi.org/10.1076/clin.15.2.210.1896>

Gamska, Z., Maruszewski, M. (1973). Doniesienie I: zmienność objawów uszkodzenia mózgu na przykładzie afatycznych zaburzeń nazywania. Studia Psychologiczne, 12, 187-205.

Gray, J.A., McNaughton, N. (2007). The neuropsychology of anxiety. New York: Oxford University Press.

Hamczyk, S. (1917). Jak badać inteligencję (wydanie drugie). Warszawa: Skład Główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa.

Hilborn, J.V., Strauss, E., Hulstsch, D.F., Hunter, M.A. (2009). Intraindividual variability across cognitive domains: Investigation of dispersion levels and performance profiles in older adults. Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology, 31, 412-424.
<https://doi.org/10.1080/13803390802232659>

Jaroszyński, T. (1925). Metody badań psychologicznych w szkole (wydanie drugie uzupełnione i znacznie rozszerzone). Warszawa: Nakładem Księgarni J. Lisowskiej.

Jodzio, K. (2003). Pamięć, mowa a mózg. Podejście afazjologiczne. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.

Jodzio, K. (2011). Diagnostyka neuropsychologiczna w praktyce klinicznej. Warszawa: Difin.

Jodzio, K. (2012). Neuropsychologia jesieni życia. Psychologia Rozwojowa, 17, 85-98.

Jodzio, K., Szurowska, E., Biechowska, D., Gąsecki, D. (2010). Funkcje wykonawcze po udarze mózgu w świetle danych testowych i neuroobrazowych. Psychologia - Etologia - Genetyka, 21, 7-25.

Jodzio, K., Biechowska, D., Szurowska, E., Gąsecki, D. (2012). Profilowa analiza dysfunkcji wykonawczych w diagnostyce neuropsychologicznej osób po udarze mózgu. Roczniki Psychologiczne (KUL), 15(3), 83-100,

Joteyko, J. (1924). Metoda testów umysłowych i jej wartość naukowa. Lwów - Warszawa: Zjednoczone Zakłady "Książnica-Atlas".

Kądziaława, D. (1997). Zaburzenia językowe po uszkodzeniach struktur podkorowych mózgu. W: A. Herzyk, D. Kądziaława (red.), *Związek mózg - zachowanie w ujęciu neuropsychologii klinicznej* (s. 111-155). Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Klimkowicz-Mrowiec, A. (2007). Otępienie poudarowe. W: A. Szczudlik, A. Członkowska, H. Kwieciński, A. Słowik (red.), *Udar mózgu* (s. 220-228). Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Lindworsky, J. (1931/1933). *Psychologia eksperymentalna*. Kraków: Wydawnictwo Księży Jezuitów (tłumaczenie oryginalnego wydania niemieckiego z 1931 roku).

Łuria, A.R. (1977/1982). Miejsce psychologii wśród nauk społecznych i biologicznych. *Przegląd Psychologiczny*, 25, 5-15 (tłumaczenie oryginalnego wydania rosyjskiego z 1977 roku).

Maruszewski, M. (1967). Mózg a procesy psychiczne. W: M. Maruszewski, J. Reykowski, T. Tomaszewski, *Psychologia jako nauka o człowieku* (s. 11-86). Warszawa: Książka i Wiedza.

Matczak, A. (1994). *Diagnoza intelektu*. Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.

McCosh, J. (1887). *Psychology. The cognitive powers*. New York: Charles Scribner's Sons.
<https://doi.org/10.2307/1411236>

Miller, B.L., Cummings, J.L. (red.) (2007). *The human frontal lobes. Functions and disorders*. New York: The Guilford Press.

Morgan, E.E., Woods, S.P., Delano-Wood, L., Bondi, M.W., Grant, I. (2011). Intraindividual variability in HIV infection: Evidence for greater neurocognitive dispersion in older HIV seropositive adults. *Neuropsychology*, 25, 645-654. <https://doi.org/10.1037/a0023792>

Nęcka, E., Orzechowski, J., Szymura, B. (2006). *Psychologia poznawcza*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN (publikacja wydana w koedycji z Wydawnictwem SWPS "Academica").

Northoff, G., Berman, F. (2004/2009). Kora mózgowa a jaźń. W: K. Jodzio (red.), *Neuropsychologia. Współczesne kierunki badań* (s. 165-178). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN (tłumaczenie oryginalnego wydania z 2004 roku).

Nowicki, A. (1982). *Witwicki*. Warszawa: Wiedza Powszechna (seria: Myśli i Ludzie). Ochorowicz, J. (1899). *Przedmowa*. W: E. Biernacki, *Istota i granice wiedzy lekarskiej* (s. 3-20). Warszawa: Redakcja i Administracja (Seria: Biblioteka Dzieł Wyborowych).

Pawłow, I.P. (1935). O wyższych czynnościach układu nerwowego. Trzydzieści lat pracy doświadczalnej nad działalnością kory mózgowej 1903-1933. W: I.P. Pawłow, Ch.S. Sherrington, E.D. Adrian, *Mózg i jego mechanizm* (s. 63-165). Warszawa: Nakładem "Mathesis Polskiej".

Ram, N., Gerstorff, D. (2009). Time-structured and net intraindividual variability: Tools for examining the development of dynamic characteristics and processes. *Psychology and Aging*, 24, 778-791.
<https://doi.org/10.1037/a0017915>

Sherer, M., Krull, K.R., Adams, R.L. (1995). Interpretive significance of variability of performance on neuropsychological tests. *Applied Neuropsychology*, 2, 39-41.
https://doi.org/10.1207/s15324826an0201_7

Strelau, J. (2006). Różnice indywidualne: opis, determinanty i aspekt społeczny. W: J. Strelau (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki, Tom 2* (s. 653-681). Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.

Szepietowska, E.M. (2006). Procesy pamięciowe u osób chorych na stwardnienie rozsiane. Analiza neuropsychologiczna. Lublin: Wyd. UMCS.

Szuman, S., Skowron, S. (1934). Organizm a życie psychiczne. Warszawa: Nakładem "Naszej Księgarni", Spółki Akc. Związku Nauczycielstwa Polskiego (Seria: Biblioteka Dzieł Pedagogicznych).

Twardowski, J. (2002). Myśli na każdy dzień (wybór i opracowanie: Aleksandra Iwanowska). Poznań: Księgarnia Św. Wojciech.

Walsh, K.W. (2001). Jak rozumieć uszkodzenia mózgu. Podstawy diagnozy neuropsychologicznej. Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii.

Witwicki, W. (1925/1962). Psychologia. Tom I (wydanie czwarte). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Young, R.M. (1968). The functions of the brain: Gall to Ferrier (1808-1886). Isis (The University of Chicago Press), 59, 250-268 <https://doi.org/10.1086/350395>

Hanna K. Ulatowska **Narracje transformacyjne (quest narratives): Wizerunki afazji**

Armstrong, E., Ulatowska, H.K. (2007). Stroke stories: Conveying emotive experiences in aphasia. W: M.J. Ball, J.S. Damico (red.), Clinical aphasiology: Future directions. A Festschrift for Chris Code (s. 195-210). Hove, UK: Psychology Press.

Frank, A. (1995). The wounded storyteller: Body, illness and ethics. Chicago: University of Chicago Press. <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226260037.001.0001>

Freedman-Stern, R., Ulatowska, H.K., Baker, T., Delacoste, C. (1984). Disruption of written language in aphasia: A case study. Brain and Language, 22, 181-205. [https://doi.org/10.1016/0093-934X\(84\)90089-0](https://doi.org/10.1016/0093-934X(84)90089-0)

Gilb, D. (2011). Before the end after the beginning. New York: Grove Press.

Łuria, A.R. (1981). Świat utracony i odzyskany (wyd. 2). Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

McGregor, D. (1999). One man's journey. Dallas: The University of Texas at Dallas.

Ortony, H.S. (1980). Some psycholinguistic aspects of metaphor. W: R.P. Honeck, R.R. Hoffman (red.), Cognition and figurative language (s. 69-83). Hillsdale, NJ: Erlbaum. <https://doi.org/10.4324/9780429432866-4>

Sacks, O. (1993). Narrative and medicine. Mount Sinai Journal of Medicine, 4(7), 42-49.

Tranströmer, T. (2011). The great enigma. New York: New Directions Books.

Tranströmer, T. (2012). Wielka zagadka. W: T. Tranströmer, Wiersze i proza 1954-2004. Kraków: Wydawnictwo a5.

Ulatowska, H.K. (2008). Symbolic representation of camp experiences as testimony of artist survivors of the Auschwitz-Birkenau camp. W: J.-D. Steinert, I. Weber-Newth (red.), Current International Research on Survivors of Nazi Persecution: Proceedings of the International Conference Beyond

Camps and Forced Labour, London, 11-13 January 2006 (s. 800-812). Hamburg, Germany: Körber-Stiftung.

Ulatowska, H.K., Baker, T., Freedman-Stern, R.F. (1979). Disruption of written language in aphasia. W: H. Whitaker, H.A. Whitaker (red.), *Studies in Neurolinguistics*, Vol. 4 (s. 241-268). New York: Academic Press Day. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-746304-9.50013-6>

West, P. (2008). *The shadow factory*. New York: Lumen.

Williams-Whitney, D., Mio, J.S., Whitney, P. (1992). Metaphor production in creative writing. *Journal of Psycholinguistic Research*, 21(6), 497-509.

Tadeusz Gałkowski **Wczesna interwencja we współpracy z rodzicami dzieci z dysfunkcjami rozwojowymi**

Aksan, N., Kochanska, G., Ortmann, M.R. (2006). Mutually responsive orientation between parents and their young children: Toward methodological advances in the science of relationships. *Developmental Psychology*, 42, 833-848. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.42.5.833>

Baraniewicz, M. (2012). Aktywność własna przejawem lepszej jakości życia osób z głęboką wieloraką niepełnosprawnością. *Dziecko Autystyczne*, 19 (1 i 2), 83-117.

Baron-Cohen, S. (2008). *Autism and Asperger Syndrome*. Oxford: Oxford University Press.

Berger, J., Turow, G. (2011). *Music, science and rhythmic brain*. New York: Routledge. 130 Tadeusz Gałkowski

Bernier, A., Carlson, S.M., Whipple, N. (2010). Early parenting precursors of young children executive functioning. *Child Development*, 81, 326-339. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2009.01397.x>

Bittman, B., Berk, L., Shannon, M., Sharaf, M., Westengard, J., Guegle, K.J., Ruff, D.W. (2005). Recreational music-making modulates the human stress response: a preliminary individualized gene expression strategy. *Medical Science Monitor*, 11(2) BR, 31-40.

Boso M., Emanuele, E., Minazzi, V., Abbamonte, M., Politi, P. (2007). Effect of long term interactive music therapy on behavior profile and musical skills in young adults with severe autism. *The Journal of Alternative and Complementary Medicine*, 13, 709-712. <https://doi.org/10.1089/acm.2006.6334>

Curtis, W.J., Cicchetti, D. (2003). Rozwijanie badań nad rezylencją w XXI wieku: rozważania teoretyczne i metodologiczne w ocenie biologicznych składników rezylencji. *Dziecko Autystyczne*, 11 (2), 5-66.

Daurat-Hmeljak, C., Stambak, M., Berges, J. (1970). *Manuel du test de schema corporel. Une Epreuve de connaissance et de construction de l'image du corps*. Paris: Centre de Psychologie Appliquee.

Donnellan, A.M., Mirenda, P.L. (1999). Uwagi dotyczące współpracy profesjonalistów z rodzicami dzieci z autyzmem i innymi ciężkimi upośledzeniami. *Dziecko Autystyczne*, 7(2), 5-15.

Gałkowski, T. (1972). *Dzieci specjalnej troski*. Wyd. 2. Warszawa: Wiedza Powszechna.

Gałkowski, T. (1998). *Przestrzenne i ruchowe komponenty komunikacji z dziećmi głuchymi*. Warszawa: Polski Komitet Audiofonologii.

- Gałkowski, T. (2008). O strategiach wobec psychobiznesu. *Psychologia Społeczna*, 3, 321-325.
- Gałkowski, T., Pisula, E. (2004). *Przystosowanie społeczne małych dzieci z autyzmem*. Warszawa: Akademia Wychowania Fizycznego J. Piłsudskiego.
- Grandin, T., Scariano, M.M. (1993). *Byłam dzieckiem autystycznym*. Wrocław: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Haghurst, M.E., Nestadt, P.S., Cooper, N.S., Southwick, S.M., Charney, D.S. (2007). Psychobiological mechanisms of resilience: Relevance to prevention and treatment of stress-related psychopathology. *Development and Psychopathology*, 9, 889-920.
<https://doi.org/10.1017/S0954579407000430>
- Kądziaława, D. (1979). Effect of intonation on sentence comprehension in patients with focal brain injuries and healthy persons. *Polish Psychological Bulletin*, 2, 127-133.
- Kądziaława, D., Dąbrowska, A., Nowakowska, M.T., Seniów, J. (1981). Literal and conveyed meaning as interpreted by aphasic and nonaphasics. *Polish Psychological Bulletin*, 12, 57-62.
- Kądziaława, D., Dąbrowska, A., Nowakowska, M.T., Seniów, J. (1982). Rozumienie zdań przez chorych z ogniskowymi uszkodzeniami mózgu. *Studia Psychologiczne*, 21, 65-78.
- Kądziaława, D. (1986). *Czynność rozumienia mowy. Analiza neuropsychologiczna*. Wrocław: Ossolineum.
- Koren, P.E., De Chillo, N.I., Friesen, B.J. (1992). Measuring empowerment in families whose children have emotional disabilities. A brief questionnaire. *Rehabilitation Psychology*, 37, 305-329.
<https://doi.org/10.1037/h0079106>
- Kosciulek, J.F., Merz, M.A. (2001). Structural analysis in the consumer-directed theory of empowerment. *Rehabilitation Counseling Bulletin*, 44 (4), 209-216.
<https://doi.org/10.1177/003435520104400403>
- Koupernik, C., Dailly, R. (1968). *Developpment neuropsychique et pathologique*. Paris: Presses Univeritaires de France.
- Mazur, A. (2005). *Nasilenie autyzmu u dzieci a poczucie koherencji i poczucie umocnienia u ich matek*. Nieopublikowana praca doktorska przygotowana pod kierunkiem E. Pisuli na Wydziale Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego.
- Mihilewicz, S. (1999). *Schemat ciała i orientacja przestrzenna u dzieci z porażeniem mózgowym w młodszy wieku szkolnym*. Wrocław: Dolnośląska Szkoła Wyższa Edukacji.
- Mihilewicz, S. (2003). *Zaburzenia przetwarzania słuchowego u dzieci z porażeniem mózgowym*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Morgan, E., Watkins, S. (2004). *Skala Rozwojowa Programu INSITE. Ocena umiejętności rozwojowych małych dzieci z niepełnosprawnością sensoryczną i dodatkowymi uszkodzeniami w wieku od 0 do 6 lat*. Laski: Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi w Laskach.
- Morgan, E., Terry, B.G., Snow, P.C., Watkins, S., Jensen, D.L., Clark, T.C. (2008). *Model INSITE. Model wczesnej interwencji przeprowadzanej w domu*. Laski: Nowojorski Komitet Pomocy Niewidomym w Polsce.

Ozonoff, S., South, M., Provençal, S. (2005). Executive functions. W: F.R. Volkmar, R. Paul, A. Klin, D. Cohen (red.), Handbook of autism and pervasive developmental disorders. Vol. I Diagnosis, development, neurobiology and behavior. Hoboken, NJ: John Wiley and Sons.

Paszkievicz, A. (2007). Zdolności koordynacyjne i orientacja w schemacie ciała u dzieci z porażeniem mózgowym. Nieopublikowana praca doktorska przygotowana pod kierunkiem T. Gałkowskiego, obroniona na Wydziale Rehabilitacji w Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

Pisula, E. (2005). Poczucie siły u matek dzieci z autyzmem. W: D. Marzec, A. Banasiak (red.), Dziecko z autyzmem. Rozważania teoretyczne, doniesienia z badań (s. 121-127). Częstochowa: Wydawnictwo Akademii Jana Długosza w Częstochowie.

Schneck, D.J. (2010). The music effect. Music physiology and clinical applications. London: Jessica Kingsley Publishers.

Schneck, D.J., Berger, D.S. (2008). The role of music in physiologic accommodation. Its ability to elicit reflexive, adaptive and inscriptive responses. W: D.S. Berger, Music therapy, sensory integration and the autistic child (s. 176-192). London: Jessica Kingsley Publishers.

Serafin, T. (2012). Wybrane aspekty dotyczące możliwości prowadzenia działań wspierających rozwój małych dzieci zagrożonych niepełnosprawnością lub niepełnosprawnych oraz ich rodziny (na podstawie założeń i efektów wdrażania pilotażu programu rządowego 2005-2007). Kraków: Impuls.

Shore, S. (2008). Za ścianą. Osobiste doświadczenia z autyzmem i zespołem Aspergera. Warszawa: Krajowe Towarzystwo Autyzmu.

Sieńkowska, H., Gubrynowicz, R., Gałkowski, T. (2000). Nauka intonacji w mowie dzieci głuchych. *Audiofonologia*, 17, 41-66.

Stambak, M. (1974). Trzy próby poczucia rytmu. W: R. Zazzo (red.), *Metody psychologicznego badania dziecka*, t. 2 (s. 232-248). Warszawa: Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich.

Starek, J. (2012). Wykorzystanie muzykoterapii w programie integracji sensorycznej u osób z autyzmem. Nieopublikowana praca magisterska przygotowana pod kierunkiem T. Gałkowskiego na Wydziale Psychologii Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie.

Szczeńiak-Cymerman, A., Gałkowski, T. (2012). Poczucie umocnienia a radzenie sobie ze stresem u matek dzieci z ASD. *Dziecko Autystyczne*, 20(1), 5-46.

Szeląg, E., Kowalska, J., Gałkowski, T., Poppel, E. (2004). Temporal processing deficits in high-functioning children with autism. *British Journal of Psychology*, 95, 269-282.

<https://doi.org/10.1348/0007126041528167>

Thaut, M.H. (2008). Rhythm, music and the brain. Scientific foundations and clinical applications. New York: Routledge.

Tronick, E., Beeghly, M. (2011). Infant's meaning-making and the development of mental health problems. *American Psychologist*, 66(2), 107-119. <https://doi.org/10.1037/a0021631>

Van Geert, P. (1994). A dynamic systems of development. Change between complexity and chaos. New York: Harvester Wheatsheaf.

Wigram, T., Gold, C. (2005). Music therapy in the assessment and treatment of autistic spectrum disorder: Clinical application and research evidence. *Child: Care, Health and Development*, 32, 535-542. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2006.00615.x>

Wygotski, L. (1971). *Wybrane prace psychologiczne*. Warszawa: PWN.

Tatiana W. Achutina Analiza znaczeniowego aspektu mowy u dzieci w wieku 5–7 lat. Problem kształcenia

Ахутина, Т.В. (1975). Нейролингвистический анализ динамической афазии. М., Изд-во МГУ, 2-ое издание: М., Теревинф, 2002.

Ахутина, Т.В. (1998). Нейролингвистика нормы. // I международная конференция памяти А.Р. Лурия: Сборник докладов. Под ред. Е.Д. Хомской и Т.В. Ахутиной. М., с. 289–298.

Ахутина Т.В. (2004). Л.С. Выготский и А.Р. Лурия как когнитивные психологи: проблема внутренней речи вчера и сегодня. Доклад на «Первой Российской конференции по когнитивной науке», Казань.

Ахутина Т.В. (2004). Л.С. Выготский и А.Р. Лурия как когнитивные психологи: проблема внутренней речи вчера и сегодня. Доклад на «Первой Российской конференции по когнитивной науке», Казань.

Ахутина Т.В. (2005). Речевой онтогенез с точки зрения нейропсихологии нормы //Онтогенез речевой деятельности. Норма и патология. Под ред. Л.И. Беляковой и др. – М., Прометей, с. 4–11.

Ахутина Т.В., Игнатъева С.Ю., Максименко М.Ю., Полонская Н.Н., Пылаева Н.М., Яблокова Л.В. (1996). Методы нейропсихологического обследования детей 6–8 лет. Вестник Московского Университета. Серия 14, Психология, N 2., 51–58.

Ахутина Т.В., Полонская Н.Н., Пылаева Н.М., Максименко М.Ю. (2008). Нейропсихологическое обследование. «Нейропсихологическая диагностика, обследование письма и чтения младших школьников» / Под ред. Т.В. Ахутиной, О.Б. Иншаковой. М.: Сфера; В. Секачев, с. 4–64.

Ахутина Т.В., Пылаева Н.М. (2003) Диагностика развития зрительно-вербальных функций. – М., «Академия», 64с, Альбом 32с.

Ахутина Т.В., Яблокова Л.В., Полонская Н.Н. (2000). Нейропсихологический анализ индивидуальных различий у детей: параметры оценки. В сб. «Нейропсихология и психофизиология индивидуальных различий». Под ред. Е.Д. Хомской и В.А. Москвина. Москва-Оренбург, с. 132–152.

Белый Б.И. (1986). Об особенностях толкования последовательных сюжетных картинок больными с опухолями левой и правой лобных долей. В сб. Нейропсихологический анализ межполушарной асимметрии мозга, М.: Наука, с. 103–112.

Выготский Л.С. (1982). Мышление и речь. Собр. соч. Т. 2, с. 5–361.

Засыпкина К.В. (2006). Особенности связной речи у детей 5–6 лет с незрелостью функций правого полушария. Дипломная работа. МГУ им. М.В. Ломоносова, факультет психологии. Научный руководитель Т.В. Ахутина.

Лурия А.Р. (1963). О нарушении динамики речевого мышления. В его книге: Мозг человека и психические процессы. М.: Изд-во АПН, с. 296–339.

Лурия А.Р. (1973). Основы нейропсихологии. Изд-во Моск. ун-та

Романова А.А. (2007). Индивидуально-типологические особенности речи у детей 6–8 лет. Дипломная работа. МГУ им. М.В. Ломоносова, факультет психологии. Научный руководитель Т.В. Ахутина.

Сахарный Л.В. (1989). Введение в психолингвистику. Л., Изд-во Ленинградского ун-та. Фотекова Т.А., Ахутина Т.В. (2002). Диагностика речевых нарушений школьников с использованием нейропсихологических методов. М.: Аркти, 136 с.

Achutina, T.V. (2006). Vygotsky-Luria-Leontievs' School of Psycholinguistics: The Mechanisms of Language Production. Paper presented at the conference "Language in Action - Vygotsky and Leontievan Legacy Today". University of Juväskylä, Finland, June 8-10.

Akhutina, T.V., Zasyapkina, K.V. i Romanova, A.A. (2012). Text and context: rola levogo i pravogo polusharia mozga v postroenii vyskazyvaniya [Text and context: The role of left and right brain hemispheres in discourse construction] W: T.V., Chernigovskaya & A.A., Kibrik (red.) Kognitivnye issledovania [Cognitive studies], Vol. 5. (s. 209-229). Moscow: Publishing House Institute of Psychology.

Bever, T.G. (1975). Cerebral asymmetries in humans are due to the differentiation of two incompatible processes: Holistic and analytic. - Ann. N.Y. Acad. Sci., 263, 251-262.

<https://doi.org/10.1111/j.1749-6632.1975.tb41589.x>

Delis D.C., Wapner W., Gardner H., Moses J.A. Jr. (1983). The contribution of the right hemisphere to the organization of paragraphs. Cortex, 19, 43-50. [https://doi.org/10.1016/S0010-9452\(83\)80049-5](https://doi.org/10.1016/S0010-9452(83)80049-5)

Ferstl, E.C., Rinck, M., von Cramon, D.Y. (2005). Emotional and temporal aspects of situation model processing during text comprehension: An event-related fMRI study. J. of Cognitive Neuroscience, 17, 5, 724-739. <https://doi.org/10.1162/0898929053747658>

Hough M.S. (1990) Narrative comprehension in adults with right and left hemisphere brain-damage: theme organization. Brain and language, 38, 253-277. [https://doi.org/10.1016/0093-934X\(90\)90114-V](https://doi.org/10.1016/0093-934X(90)90114-V)

Humphries T., Cardy O.J., Worling D.E., Peets K. (2004). Narrative comprehension and retelling abilities with nonverbal learning disabilities. Brain and Cognition, 56, 7-88.

<https://doi.org/10.1016/j.bandc.2004.06.001>

Joanette, Y., Goulet, P. i Hannequin, D. (1990). Right hemisphere and verbal communication. New York: Springer-Verlag. <https://doi.org/10.1007/978-1-4612-4460-8>

Jung-Beeman, M. (2005). Bilateral brain processes for comprehending of natural language. Trends in Cognitive Sciences, 9, 1, 512-518. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2005.09.009>

Marr, D. (1976). Early processing of visual information. Philosophical Transaction of the Royal Society (London), 275B, 483-524. <https://doi.org/10.1098/rstb.1976.0090>

McDonald S. (2000). Exploring the cognitive basis of right-hemisphere pragmatic language disorders. Brain and Language, 75, 82-107. <https://doi.org/10.1006/brln.2000.2342>

Sperry, R.W. (1974). Lateral specialization in the surgically separated hemispheres. The neurosciences: Third study program (s. 5-19). Cambridge: MIT Press.

Zwaan, R.A., Langston, M.C., Graesser, A.C. (1995). The construction of situation models in narrative comprehension. *Psychological Science*, 6, 5, 292-297. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.1995.tb00513.x>

Ewa Pisula, Magdalena Strząska **Funkcje wykonawcze a symptomy zaburzeń ze spektrum autyzmu – przegląd literatury**

Adams, N.C., Jarrold, Ch. (2012). Inhibition in autism: Children with autism have difficulty inhibiting irrelevant distractors but not prepotent responses. *Journal of Autism & Developmental Disorders*, 42, 1052-1063. <https://doi.org/10.1007/s10803-011-1345-3>

American Psychiatric Association (2000). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (4th ed. Text Revision)*. Washington, D.C.: Author.

Barnard, L., Muldoon, K., Hasan, R. i in. (2008). Profiling executive dysfunction in adults with autism and comorbid learning disability. *Autism*, 12, 125-141. <https://doi.org/10.1177/1362361307088486>

Barnhill, G., Hagiwara, T., Smith Myles, B. i Simpson, R.L. (2000). Asperger syndrome: A study of the cognitive profiles of 37 children and adolescents. *Focus on Autism & Other Developmental Disabilities*, 15, 146-153. <https://doi.org/10.1177/108835760001500303>

Bauman, M.L., Kemper, T.L. (red.) (2006). *The Neurobiology of Autism*. Baltimore: John Hopkins University Press.

Belmonte, M.K. (2009). What's the story behind 'theory of mind' and autism? *Journal of Consciousness Studies*, 16, 118-139.

Bennetto, L., Pennington, B.F., Rogers, S.J. (1996). Intact and impaired memory functions in autism. *Child Development*, 67, 1816-1835. <https://doi.org/10.2307/1131734>

Bertone, A., Faubert, J. (2006). Demonstrations of decreased sensitivity to complex motion information not enough to propose an autism-specific neural etiology. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 36, 55-64. <https://doi.org/10.1007/s10803-005-0042-5>

Biro, S., Russell, J. (2001). The execution of arbitrary procedures by children with autism. *Development and Psychopathology*, 13, 97-110. <https://doi.org/10.1017/S0954579401001079>

Bishop, D.V. M., Norbury, C.F. (2005). Executive functions in children with communication impairments, in relation to autistic symptomatology. 2: Response inhibition. *Autism*, 9, 29-43. <https://doi.org/10.1177/1362361305049028>

Bogte, H., Flamma, B., van der Meere, J., van Engeland, H. (2008). Cognitive flexibility in adults with high functioning autism. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology*, 30, 33-41. <https://doi.org/10.1080/13803390601186668>

Bohlin, G., Eninger, L., Brocki, K., Thorell, L. (2012). Disorganized attachment and inhibitory capacity: Predicting externalizing problem behaviors. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 40, 449-458. <https://doi.org/10.1007/s10802-011-9574-7>

- Booth, R., Charlton, R., Hughes, C., Happé, F. (2003). Disentangling weak coherence and executive dysfunction: Planning drawing in autism and attention-deficit/hyperactivity disorder. *Philosophical Transactions of The Royal Society Series B*, 358, 387-392. <https://doi.org/10.1098/rstb.2002.1204>
- Brian, J.A., Tipper, S.P., Weaver, B., Bryson, S.E. (2003). Inhibitory mechanisms in autism spectrum disorders: typical selective inhibition of location versus facilitated perceptual processing. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 44, 552-560. <https://doi.org/10.1111/1469-7610.00144>
- Corbett, B.A., Constantine, L.J., Hendren, R., Rocke, D. i Ozonoff, S. (2009). Examining executive functioning in children with autism spectrum disorder, attention deficit hyperactivity disorder and typical development. *Psychiatry Research*, 166, 210-222. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2008.02.005>
- Corbett, B.A., Schupp, C.W., Levine, S., Mendoza, S. (2009). Comparing cortisol, stress, and sensory sensitivity in children with autism. *Autism Research*, 2, 39-49. <https://doi.org/10.1002/aur.64>
- Courchesne, E., Chisum, H., Townsend, J. (1994). Neural activity-dependent brain changes in development: Implications for psychopathology. *Development and Psychopathology*, 6, Special issue: Neural plasticity, sensitive periods, and psychopathology, 697-722. <https://doi.org/10.1017/S0954579400004740>
- Damasio, A.R., Maurer, R.G. (1978). A neurological model for childhood autism. *Archives of Neurology*, 35, 777-786. <https://doi.org/10.1001/archneur.1978.00500360001001>
- Dawson G., Carver, L., Meltzoff, A.N., Panagiotides, H., McPartland, J., Webb, S.J. (2002). Neural correlates of face and object recognition in young children with autism spectrum disorder, developmental delay, and typical development. *Child Development*, 73, 700-717. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00433>
- Delorme, R., Gousse, V., Roy, I., Trandafir, A., Mathieu, F., Mouren-Simeoni, M.Ch., Betancur, C., Leboyer, M. (2007). Shared executive dysfunctions in unaffected relatives of patients with autism and obsessive-compulsive disorder. *European Psychiatry*, 22, 32-38. <https://doi.org/10.1016/j.eurpsy.2006.05.002>
- Endedijk, H., Denessen, E., Hendriks, A.W. (2011). Relationships between executive functioning and homework difficulties in students with and without autism spectrum disorder: An analysis of student- and parent-reports. *Learning and Individual Differences*, 21, 765-770. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2011.07.016>
- Eskes, G.A., Bryson, S.E., McCormick, T.A. (1990). Comprehension of concrete and abstract words in autistic children. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 20, 61-73. <https://doi.org/10.1007/BF02206857>
- Fisher, N., Happé, F. (2005). A training study of theory of mind and executive functions in children with autistic spectrum disorders. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 35, 757-771. <https://doi.org/10.1007/s10803-005-0022-9>
- Fombonne, E. (2003). Epidemiological surveys of autism and other pervasive developmental disorders: an update. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 33, 365-382. <https://doi.org/10.1023/A:1025054610557>

- Forti, S., Valli, A., Perego, P. (2011). Motor planning and control in autism. A kinematic analysis of preschool children. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 5, 834-842.
<https://doi.org/10.1016/j.rasd.2010.09.013>
- Gabig, Ch.S. (2008). Verbal working memory and story retelling in school-age children with autism. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 39, 498-511. [https://doi.org/10.1044/0161-1461\(2008/07-0023\)](https://doi.org/10.1044/0161-1461(2008/07-0023))
- Geurts, H.M., Verte, S., Oosterlaan, J., Roeyers, H., Sergeant, J.A. (2004). How specific are executive functioning deficits in attention deficit hyperactivity disorder and autism? *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45, 836-854. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2004.00276.x>
- Gilotty, L., Kenworthy, L., Sirian, L., Black, D.O., Wagner, A.E. (2002). Adaptive skills and executive function in autism spectrum disorders. *Child Neuropsychology*, 8, 241-248.
<https://doi.org/10.1076/chin.8.4.241.13504>
- Gioia, G.A., Isquith, P.K., Kenworthy, L., Barton, R.M. (2002). Profiles of everyday executive function in acquired and developmental disorders. *Child Neuropsychology*, 8, 121-137.
<https://doi.org/10.1076/chin.8.2.121.8727>
- Goldstein, G., Beers, S.R., Siegel, D.J. i Minshew, N.J. (2001). A comparison of WAIS-R profiles in adults with high-functioning autism or differing subtypes of learning disability. *Applied Neuropsychology*, 8, 148-154. https://doi.org/10.1207/S15324826AN0803_3
- Happé, F.G. (1994). Wechsler IQ profile and theory of mind in autism: a research note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines*, 35, 1461-1471. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1994.tb01287.x>
- Happé, F., Frith, U. (2006). The weak coherence account: Detail-focused cognitive style in autism spectrum disorders. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 36, 5-25.
<https://doi.org/10.1007/s10803-005-0039-0>
- Happé, F., Ronald, A., Plomin, R. (2006). Time to give up on a single explanation for autism. *Nature Neuroscience*, 9, 1218-1220. <https://doi.org/10.1038/nn1770>
- Hill, E.L. (2004). Evaluating the theory of executive dysfunction in autism. *Developmental Review*, 24, 189-233. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2004.01.001>
- Hill, E.L., Bird, C.M. (2006). Executive processes in Asperger syndrome: Patterns of performance in a multiple case series. *Neuropsychologia*, 44, 2822-2835.
<https://doi.org/10.1016/j.neuropsychologia.2006.06.007>
- Hill, E.L, Russell, J. (2002). Action memory and self-monitoring in children with autism: Self versus other. *Infant and Child Development*, 11, 159-170. <https://doi.org/10.1002/icd.303>
- Hughes, C. (1996). Brief report: Planning problems in autism at the level of motor control. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 26, 99-107. <https://doi.org/10.1007/BF02276237>
- Hughes, C. (2011). Changes and challenges in 20 years of research into the development of executive functions. *Infant and Child Development*, 20, 251-271. <https://doi.org/10.1002/icd.736>
- Hughes, C., Plumet, M.H., Leboyer, M. (1999). Towards a cognitive phenotype for autism: Increased prevalence of executive dysfunction and superior spatial span amongst siblings of children with

autism. *Journal of Child Psychology & Psychiatry*, 40, 705-718. <https://doi.org/10.1111/1469-7610.00487>

Hughes, C., Russell, J. (1993). Autistic children's difficulty with mental disengagement from an object: Its implications for theories of autism. *Developmental Psychology*, 29, 498-510. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.29.3.498>

Hughes, C., Russell, J., Robbins, T.W. (1994). Evidence for executive dysfunction in autism. *Neuropsychologia*, 32, 477-492. [https://doi.org/10.1016/0028-3932\(94\)90092-2](https://doi.org/10.1016/0028-3932(94)90092-2)

Jaworowska, A. (2002). Test Sortowania Kart z Wisconsin WCST. Polska standaryzacja i podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

Johnson, K., Robertson, I., Kelly, S., Silk, T., Barry, E., Daibhis, A., Watchorn, A., Keavey, M., Fitzgerald, M., Gallagher, L., Gill, M., Bellgrove, M. (2007). Dissociation in performance of children with ADHD and high-functioning autism on a task of sustained attention. *Neuropsychologia*, 45, 2234-2245. <https://doi.org/10.1016/j.neuropsychologia.2007.02.019>

Johnston, K., Madden, A.K., Bramham, J., Russell, A.J. (2011). Response inhibition in adults with autism spectrum disorder compared to attention deficit/hyperactivity disorder. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 41, 903-912. <https://doi.org/10.1007/s10803-010-1113-9>

Joseph, R.M., McGrath, L.M., Tager-Flusberg, H. (2005). Executive dysfunction and its relation to language ability in verbal school-age children with autism. *Developmental Neuropsychology*, 27, 361-378. https://doi.org/10.1207/s15326942dn2703_4

Joseph, R.M., Tager-Flusberg, H. (2004). The relationship of theory of mind and executive functions to symptom type and severity in children with autism. *Development and Psychopathology*, 16, 137-155. <https://doi.org/10.1017/S095457940404444X>

Kaland, N., Smith, L., i Mortensen, E.L. (2008). Brief report: cognitive flexibility and focused attention in children and adolescents with Asperger syndrome or high-functioning autism as measured on the computerized version of the Wisconsin Card Sorting Test. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 38, 1161-1165. <https://doi.org/10.1007/s10803-007-0474-1>

Kanai, Ch., Tani, M., Hashimoto, R. (2012). Cognitive profiles of adults with Asperger's disorder, high-functioning autism, and pervasive developmental disorder not otherwise specified based on the WAIS-III. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 6, 58-64. <https://doi.org/10.1016/j.rasd.2011.09.004>

Kenworthy, L., Black, D.O., Harrison, B., della Rosa, A., Wallace, G.L. (2009). Are executive control functions related to autism symptoms in high-functioning children? *Child Neuropsychology*, 15, 425-440. <https://doi.org/10.1080/09297040802646983>

Kjelgaard, M.A., Tager-Flusberg, H. (2001). An investigation of language profiles in autism: Implications for genetic subgroups. *Language and Cognitive Processes*, 16, 287-308. <https://doi.org/10.1080/01690960042000058>

Kohls, G., Peltzer, J., Herpertz-Dahlmann, B. (2009) Differential effects of social and non-social reward on response inhibition in children and adolescents. *Developmental Science*, 12, 614-625. <https://doi.org/10.1111/j.1467-7687.2009.00816.x>

- Landa, R.J., Goldberg, M.C. (2005). Language, social, and executive functions in high functioning autism: A continuum of performance. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 35, 557-573. <https://doi.org/10.1007/s10803-005-0001-1>
- Leekam, S.R., Prior, M.R., Uljarevic, M. (2011). Restricted and repetitive behaviors in autism spectrum disorders: A review of research in the last decade. *Psychological Bulletin*, 137, 562-593. <https://doi.org/10.1037/a0023341>
- Liss, M., Harel, B., Fein, D., Allen, D., Dunn, M., Feinstein, C., Morris, R., Waterhouse, L., Rapin, I. (2001). Predictors and correlates of adaptive functioning in children with developmental disorders. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 31, 219-230. <https://doi.org/10.1023/A:1010707417274>
- Logan, G. D. (1994). On the ability to inhabit thought and action: A users' guide to the stop signal paradigm. W: D., Dagenbach, T. H., Carr (red.). *Inhibitory processes in attention, memory and language*. San Diego: Academic Press, Inc.
- Lopez, B.R., Lincoln, A.J., Ozonoff, S., Lai, Z. (2005). Examining the relationship between executive functions and restricted, repetitive symptoms of autistic disorder. *Journal of Autism & Developmental Disorders*, 35, 445-460. <https://doi.org/10.1007/s10803-005-5035-x>
- Luna, B., Doll, S.K., Hegedus, S.J., Minshew, N.J., Sweeney, J.A. (2007). Maturation of executive function in autism. *Biological Psychiatry*, 61, 474-481. <https://doi.org/10.1016/j.biopsych.2006.02.030>
- Mosconi, M.W., Kay, M., D'Cruz, A.-M., Guter, S., Kapur, K., Macmillan, C., Stanford, L.D., Sweeney, J.A. (2010). Neurobehavioral abnormalities in first-degree relatives of individuals with autism. *Archives of General Psychiatry*, 67, 830-840. <https://doi.org/10.1001/archgenpsychiatry.2010.87>
- Mosconi, M.W., Kay, M., D'Cruz, A.-M., Seidenfeld, A., Guter, S., Stanford, L.D., Sweeney, J.A. (2009). Impaired inhibitory control is associated with higher-order repetitive behaviors in autism spectrum disorders. *Psychological Medicine*, 39, 1559-1566. <https://doi.org/10.1017/S0033291708004984>
- Nyden, A., Hagberg, B., Gousse, V. (2011). A cognitive endophenotype of autism in families with multiple incidence. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 5, 191-200. <https://doi.org/10.1016/j.rasd.2010.03.010>
- O'Hearn, K., Asato, M., Ordaz, S., Luna, B. (2008). Neurodevelopment and executive function in autism. *Developmental Psychopathology*, 20, 1103-1132. <https://doi.org/10.1017/S0954579408000527>
- O'Riordan, M. (2000). Superior modulation of activation levels of stimulus representations does not underlie superior discrimination in autism. *Cognition*, 77, 81-96. [https://doi.org/10.1016/S0010-0277\(00\)00089-5](https://doi.org/10.1016/S0010-0277(00)00089-5)
- Ozonoff, S. (1995). Reliability and validity of the Wisconsin Card Sorting Test in studies of autism. *Neuropsychology*, 9, 491-500. <https://doi.org/10.1037/0894-4105.9.4.491>
- Ozonoff, S. (1997). Causal mechanisms of autism: Unifying perspectives from an information-processing framework. *Neurological aspects of autism*. W: D. J. Cohen i F. R. Volkmar (red.), *Handbook of Autism and Pervasive Developmental Disorders* (s. 868-879). New York: Wiley & Sons.
- Ozonoff, S., Cook, I., Coon, H., Dawson, G., Joseph, R.M., Klin, A., McMahon, W.M., Minshew, N., Munson, J.A., Pennington, B.F., Rogers, S.J., Spence, M.A., Tager-Flusberg, H., Volkmar, F.R., Wrathall,

D. (2004). Performance on Cambridge Neuropsychological Test Automated Battery subtests sensitive to frontal lobe function in people with autistic disorder: Evidence from the Collaborative Programs of Excellence in Autism Network. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 34, 139-150.
<https://doi.org/10.1023/B:JADD.0000022605.81989.cc>

Ozonoff, S., Jensen, J. (1999). Brief report: Specific executive function profiles in three neurodevelopmental disorders. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 29, 171-177.
<https://doi.org/10.1023/A:1023052913110>

Ozonoff, S., Pennington, B.F., Rogers, S.J. (1991). Executive function deficits in high-functioning autistic individuals: Relationship to theory of mind. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 32, 1081-1105. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1991.tb00351.x>

Ozonoff, S., Strayer, D.L. (1997). Inhibitory function in nonretarded children with autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 27, 59-77. <https://doi.org/10.1023/A:1025821222046>

Ozonoff, S., Strayer, D.L., McMahon, W.M., Filloux, F. (1994). Executive function abilities in autism and Tourette syndrome: An information-processing approach. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 35, 1015-1032. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1994.tb01807.x>

Pellicano, E. (2007). Links between theory of mind and executive function in young children with autism: Clues to developmental primacy. *Developmental Psychology*, 43, 974-990.
<https://doi.org/10.1037/0012-1649.43.4.974>

Pellicano, E. (2010). Individual differences in executive function and central coherence predict developmental changes in theory of mind in autism. *Developmental Psychology*, 46, 530-544.
<https://doi.org/10.1037/a0018287>

Pietrefesa, A., Evans, D.W. (2007). Affective and neuropsychological correlates of children's compulsive-like behaviors: continuities and discontinuities with obsessive-compulsive disorder. *Brain and Cognition*, 65, 36-46. <https://doi.org/10.1016/j.bandc.2006.02.007>

Pilowsky, T., Yirmiya, N., Gross-Tsur, V., Shalev, R.S. (2007). Neuropsychological functioning of siblings of children with autism, siblings of children with developmental language delay, and siblings of children with mental retardation of unknown genetic etiology. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 37, 537-552. <https://doi.org/10.1007/s10803-006-0185-z>

Raymaekers, R., Antrop, I., van der Meere, J.J., Wiersema, J.R., Roeyers, H. (2007). HFA and ADHD: A direct comparison on state regulation and response inhibition. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology*, 29, 418-427. <https://doi.org/10.1080/13803390600737990>

Robinson, S., Goddard, L., Dritschel, B., Wisley, M., Howlin, P. (2009). Executive functions in children with autism spectrum disorders. *Brain and Cognition*, 71, 362-368.
<https://doi.org/10.1016/j.bandc.2009.06.007>

Rumsey, J., Rapoport, J., Sceery, W. (1985). Autistic children as adults: Psychiatric, social, and behavioral outcomes. *Journal of the American Academy of Child Psychiatry*, 24, 465-473.
[https://doi.org/10.1016/S0002-7138\(09\)60566-5](https://doi.org/10.1016/S0002-7138(09)60566-5)

Russell, J. (1997). *Autism as an executive disorder*. Oxford: Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/med:psych/9780198523499.001.0001>

- Russell, J., Hala, S., Hill, E. (2003). Mechanising an executive task: The performance of preschool children, children with autism and with moderate learning difficulties in the automated Windows Task. *Cognitive Development*, 18, 111-137. [https://doi.org/10.1016/S0885-2014\(02\)00163-6](https://doi.org/10.1016/S0885-2014(02)00163-6)
- Russell, J., Hill, E.L. (2001). Action-monitoring and intention reporting in children with autism. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 42, 317-328. <https://doi.org/10.1111/1469-7610.00725>
- Russell, J., Jarrold, C., Henry, L. (1996). Working memory in children with autism and with moderate learning difficulties. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 37, 673-686. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1996.tb01459.x>
- Russell, J., Jarrold, C., Hood, B. (1999). Two intact executive capacities in children with autism: Implications for the core executive dysfunctions in the disorder. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 29, 103-112. <https://doi.org/10.1023/A:1023084425406>
- Rutherford, M.D., Young, G.S., Hepburn, S., Roger, S.J. (2007). A longitudinal study of pretend play in autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 37, 1024-1039. <https://doi.org/10.1007/s10803-006-0240-9>
- Sanders, J., Johnson, K.A., Garavan, H., Gill, M., Gallagher, L. (2008). A review of neuropsychological and neuroimaging research in autistic spectrum disorders: Attention, inhibition, and cognitive flexibility. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 2, 1-16. <https://doi.org/10.1016/j.rasd.2007.03.005>
- Sayers, N., Oliver, C., Ruddick, L. (2011). Stereotyped behaviour in children with autism and intellectual disability: An examination of the executive dysfunction hypothesis. *Journal of Intellectual Disability Research*, 55, 699-709. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2010.01370.x>
- Shu, B.-C., Lung, W., Tien, A.Y., Chen, C. (2001). Executive function deficits in non-retarded autistic children. *Autism*, 5, 165-174. <https://doi.org/10.1177/1362361301005002006>
- Solomon, M., Ozonoff, S., Ursu, S., Ravizza, S., Cummings, N., Ly, S., Carter, C. (2009). The neural substrates of cognitive control deficits in autism spectrum disorders. *Neuropsychologia*, 47, 2515-2526. <https://doi.org/10.1016/j.neuropsychologia.2009.04.019>
- South, M., Ozonoff, S., McMahon, W.M. (2007). The relationship between executive functioning, central coherence, and repetitive behaviors in the high-functioning autism spectrum. *Autism*, 11, 437-451. <https://doi.org/10.1177/1362361307079606>
- Steele, S.D., Minshew, N.J., Luna, B., Sweeney, J.A. (2007). Spatial working memory deficits in autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 37, 605-612. <https://doi.org/10.1007/s10803-006-0202-2>
- Stuss, D.T., Knight, R.T. (2002). *Principles of frontal lobe function*. Oxford: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195134971.001.0001>
- Sumiyoshi, Ch., Kawakubo, Y., Suga, M., Sumiyoshi, T., Kasai, K. (2011). Impaired ability to organize information in individuals with autism spectrum disorders and their siblings. *Neuroscience Research*, 69, 252-257. <https://doi.org/10.1016/j.neures.2010.11.007>
- Van Eylen, L., Boets, B., Steyaert, J., Evers, K., Wagemans, J., Noens, I. (2011). Cognitive flexibility in autism spectrum disorder: Explaining the inconsistencies? *Research in Autism Spectrum Disorders*, 5, 1390-1401. <https://doi.org/10.1016/j.rasd.2011.01.025>

Volkmar, F.R., Lord, C., Bailey, A., Schultz, R.T., Klin, A. (2004). Autism and pervasive developmental disorders. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45, 135-170. <https://doi.org/10.1046/j.0021-9630.2003.00317.x>

Williams, D.L., Goldstein, G., Carpenter, P.A., Minshew, N.J. (2005). Verbal and spatial working memory in autism. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 35, 747-756. <https://doi.org/10.1007/s10803-005-0021-x>

Williams, D.L., Goldstein, G., Minshew, N.J. (2006). The profile of memory function in children with autism. *Neuropsychology*, 20, 21-29. <https://doi.org/10.1037/0894-4105.20.1.21>

Williams, J.H.G., Whiten, A., Singh, T. (2004). A systematic review of action imitation in autistic spectrum disorder. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 34, 285-299. <https://doi.org/10.1023/B:JADD.0000029551.56735.3a>

Wong, D., Maybery, M., Bishop, D.V.M., Maley, A., Hallmayer, J. (2006). Profiles of executive function in parents and siblings of individuals with autism spectrum disorders. *Genes, Brain and Behavior*, 8, 561-576. <https://doi.org/10.1111/j.1601-183X.2005.00199.x>

World Health Organization (1992). *Manual of the International Statistical Classification of the Diseases, and Related Health Problems*. Geneva, CH: World Health Organization.

Zinke, K., Fries, E., Altgassen, M., Kirschbaum, C., Dettenborn, L., Kliegel, M. (2010). Visuospatial short-term memory explains deficits in Tower Task planning in high-functioning children with autism spectrum disorder. *Child Neuropsychology*, 16, 229-241. <https://doi.org/10.1080/09297040903559648>

Agnieszka Maryniak Pacjenci ze skąpoobjawowymi torbielami pajączynówki – dylematy neuropsychologa

Alves da Silva, J., Alves, A., Talina, M., Carreiro, S., Guimarães, J., Xavier, M. (2007).

Arachnoid cyst in a patient with psychosis: Case report. *Annals of General Psychiatry*, 6, 16.

Berle, M., Wester, K.G., Ulvik, R.J., Kroksveen, A.C., Haaland, O.A., Amiry-Moghaddam, M., Berven, F.S., Helland, C.A. (2010). Arachnoid cysts do not contain cerebrospinal fluid: A comparative chemical analysis of arachnoid cyst fluid and cerebrospinal fluid in adults. *Cerebrospinal Fluid Research*, 7, 8. <https://doi.org/10.1186/1743-8454-7-8>

Booth, T.C., Jackson, A., Wardlaw, M. Taylor, S.A., Waldman, A.D. (2010). Incidental findings found in "healthy" volunteers during imaging performed for research: current legal and ethical implications. *The British Journal of Radiology*, 83, 456-465. <https://doi.org/10.1259/bjr/15877332>

Duyff, R.F., Davies, G., Vos, J. (1996). Dissociation between cerebral imaging and clinical picture. *Lancet*, 347, 1829-1830. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(96\)91649-9](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(96)91649-9)

Gosalakkal, J.A. (2002). Intracranial Arachnoid Cysts in Children: A Review of Pathogenesis, Clinical Features, and Management. *Pediatric Neurology*, 26, 93-98. [https://doi.org/10.1016/S0887-8994\(01\)00329-0](https://doi.org/10.1016/S0887-8994(01)00329-0)

- Gundersen, H., Helland, C.A., Raeder, M.B., Hugdahl, K., Wester, K. (2007). Visual attention in patients with intracranial arachnoid cysts. *Journal of Neurology*, 254, 60-66. <https://doi.org/10.1007/s00415-006-0280-2>
- Helland, C.A., Lund-Johansen, M., Wester, K. (2010). Location, sidedness, and sex distribution of intracranial arachnoid cysts in a population-based sample. *Journal of Neurosurgery*, 113, 934-939. <https://doi.org/10.3171/2009.11.JNS081663>
- Illes, J., Chin, V.N. (2008). Bridging Philosophical and Practical Implications of Incidental Findings in Brain Research. *The Journal of Law, Medicine & Ethics*, 36(2), 298-312. <https://doi.org/10.1111/j.1748-720X.2008.00273.x>
- Illes, J., Kirschen, M.P., Edwards, E., Bandettini, P., Cho, M.K., Ford, P.J., Glover, G.H., Kulynych, J., Macklin, R., Michael, D.B., Wolf, S.M., Grabowski, T., Seto, B. (2008). Practical approaches to incidental findings in brain imaging research. *Neurology*, 70(5), 384-390. <https://doi.org/10.1212/01.wnl.0000280469.17461.94>
- Illes, J., Kirschen, M.P., Karetsky, K., Kelly, M., Saha, A., Desmond, J.E., Raffin, T.A., Glover, G.H., Atlas, S.W. (2004). Discovery and Disclosure of Incidental Findings in Neuroimaging Research. *Journal of Magnetic Resonance Imaging*, 20(5), 743-747. <https://doi.org/10.1002/jmri.20180>
- Janas-Kozik, M., Krupka-Matuszczyk, I., Ratka, P., Piekarska-Bugiel, K., Bednarska-Pótorak, K., Tatrocka-Burzawa, B. (2007). Zespół paranoidalny u 16-letniego chłopca z wodogłowiem normotensyjnym oraz torbielami pajęczynówki. *Postępy Psychiatrii i Neurologii*, 16 (supl. 1), 13-15.
- Kapinos-Gorczyca, A., Gorczyca, P., Kapinos, M., Hese, R. (2008). Torbiel pajęczynówki u rodzeństwa z rozpoznaniem zaburzeń ze spektrum autyzmu - opis przypadku. *Postępy Psychiatrii i Neurologii*, 17(2), 171-173.
- Koch, C.A., Moore, J.L., Voth, D. (1998). Arachnoid cysts: how do postsurgical cyst size and seizure outcome correlate? *Neurosurgery Review*, 21, 14-22. <https://doi.org/10.1007/BF01111480>
- Kohn, R., Lilly, R.B., Sokol, M.S., Malloy, P.F. (1989). Psychiatric presentations of intracranial cysts. *The Journal of Neuropsychiatry and Clinical Neurosciences*, 1, 60-66. <https://doi.org/10.1176/jnp.1.1.60>
- Laporte, N., De Volder, A., Bonnier, C., Raftopoulos, C., Sébire, G. (2012). Language Impairment Associated With Arachnoid Cysts: Recovery After Surgical Treatment. *Pediatric Neurology*, 46, 44-47. <https://doi.org/10.1016/j.pediatrneurol.2011.10.001>
- Lebowitz, B.K., Schefft, B.K., Testa, S.M., Patton, J.A., Yeh, H.S. (2006). Neurocognitive sequelae of a giant arachnoid cyst: case study. *Neurocase*, 12(6), 339-345. <https://doi.org/10.1080/13554790601087165>
- Lingam, S., Read, S., Holland, I.M., Wilson, J., Brett, E.M., Hoare, R.D. (1982). Value of computerised tomography in children with non-specific mental subnormality. *Archives of Disease in Childhood*, 57, 381-383. <https://doi.org/10.1136/adc.57.5.381>
- Maryniak, A. (2006). Informal knowledge of the illness and self-image in teenagers new diagnosed with hydrocephalus. *Psychology and Health*, 21, suppl. 1, 98.
- Morris, Z., Whiteley, W.N., Longstreth, W.T., Weber, F., Lee, Y., Tsushima, Y., Alphas, H., Ladd, S.C., Warlow, C., Wardlaw, J.M., Al-Shahi Salman, R. (2009). Incidental findings on brain magnetic

resonance imaging: systematic review and meta-analysis. *British Medical Journal*, 339, b3016.
<https://doi.org/10.1136/bmj.b3016>

Raeder, M.B., Helland, C.A., Hugdahl, K., Wester, K. (2005). Arachnoid cysts cause cognitive deficits that improve after surgery. *Neurology*, 64, 160-162.
<https://doi.org/10.1212/01.WNL.0000148724.61966.A4>

Rao, G., Anderson R.C.E., Feldstein, N.A., Brockmeyer, D.L. (2005). Expansion of arachnoid cysts in children. Report of two cases and review of the literature. *Journal of neurosurgery (Pediatrics 3)*, 102, 314-317. <https://doi.org/10.3171/ped.2005.102.3.0314>

Roszkowski, M., Barszcz, S., Jurkiewicz, E. (2002). Operacje endoskopowe w chorobach mózgu u dzieci. W: M. Roszkowski (red.), *Minimalnie inwazyjne techniki w neurochirurgii dziecięcej*. Warszawa: Wydawnictwo Emu.

Sikorska, J., Szaśadek, M., Kluczevska, E. (2000). Zaburzenia rozwojowe ośrodkowego układu nerwowego. W: J. Walecki (red.), *Neuroradiologia*. Warszawa: Upowszechnianie Nauki - Oświata "UN-O".

Stachura, K., Czepko, R. (2006). Wyniki leczenia torbieli pajęczynówki u dorosłych przy zastosowaniu techniki endoskopowej. *Neurologia i Neurochirurgia Polska*, 5, 391-396.

Steczowska, M., Krocza, S., Gergont, A., Wesołowska, E. (2010). Torbiele pajęczynówki a padaczka u dzieci. *Przegląd Lekarski*, 67(11), 1140-1144.

Stowe, L.A., Go, K.G., Pruijm, J., den Dunnen, W., Meiners, L.C., Paans, A.M. (2000). Language Localization in Cases of Left Temporal Lobe Arachnoid Cyst: Evidence against Interhemispheric Reorganization. *Brain and Language*, 75, 347-358. <https://doi.org/10.1006/brln.2000.2358>

Vernooij, M.W., Ikram, M.A., Tanghe, H.L., Vincent, A.J., Hofman, A., Krestin, G.P., Niessen, W.J., Breteler, M.M., van der Lugt, A. (2007). Incidental Findings on Brain MRI in the General Population. *The New England Journal of Medicine*, 357, 1821-8. <https://doi.org/10.1056/NEJMoa070972>

Wester, K. (2008). Intracranial arachnoid cysts - do they impair mental functions? *Journal of Neurology*, 255, 1113-1120. <https://doi.org/10.1007/s00415-008-0011-y>

Wester, K., Hugdahl, K. (1995). Arachnoid cysts of the left temporal fossa: impaired preoperative cognition and postoperative improvement. *Journal of Neurology, Neurosurgery, and Psychiatry*, 59, 293-298. <https://doi.org/10.1136/jnnp.59.3.293>

Zaatreh, M.M., Bates, E.R., Hooper, A.R., Palmer, G., Elmenshaw, E.E., Courvoisie, H.E., Greenwood, R.S. (2002). Morphometric and Neuropsychologic Studies in Children With Arachnoid Cysts. *Pediatric Neurology*, 26, 134-138. [https://doi.org/10.1016/S0887-8994\(01\)00379-4](https://doi.org/10.1016/S0887-8994(01)00379-4)

Zeegers, M., Van Der Grond, J., Durston, S., Nievelstein, R.J., Witkamp, T., Van Daalen, E., Biutelaar, J., Engeland, H.V. (2006). Radiological findings in autistic and developmentally delayed children. *Brain Development*, 28, 495-9. <https://doi.org/10.1016/j.braindev.2006.02.006>

Ewa Małgorzata Szepietowska Współczesne problemy rehabilitacji neuropsychologicznej

- Allen, D., Goldstein, G., Heyman, R., Rondinelli, T. (1998). Teaching memory strategies to persons with multiple sclerosis. *Journal of Rehabilitation Research and Development*, 35, 4, 405-410.
- Ansari, D. (2012). Culture and education: new frontiers in brain plasticity. *Trends in Cognitive Sciences*, 16, 2, 93-95. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2011.11.016>
- Bolewska, A. (2008). Rola czynników psychospołecznych w rehabilitacji neuropsychologicznej. W: E. Łojek, A. Bolewska (red.), *Wybrane zagadnienia rehabilitacji neuropsychologicznej* (s. 26-55). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Clarke, S. (1998). Neural basis of neuropsychological rehabilitation, *Schweizer Archiv fur neurologie und psychiatrie*, 149, 2, 73-78. <https://doi.org/10.4414/sanp.1998.01027>
- Cozolino, L. (2002). *Neuronauka w psychoterapii*. Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka.
- Couillet, J., Soury, S., Lebornec, G., Asloun, S., Joseph, P.A., Mazaux, J.M., Azouri, Ph. (2010). Rehabilitation of divided attention after severe traumatic brain injury: a randomized trial. *Neuropsychological rehabilitation*, 20 (3), 321-339. <https://doi.org/10.1080/09602010903467746>
- Cwietkowska, L.S. (1975). K woprosu o zadacziach, teorii i mietodach wosstanowitel'nogo obuczenija. W: L.S. Cwietkowska (red.), *Problemy afazji i wostanowitel'nogo obuczenija* (s. 142-151). Moskwa: Izd. Moskowskogo Uniwiersiteta.
- Cwietkowska, L.S. (1985). Niejropsichologiczieskaja reabilitacija bol'nych. Riecz I intiektualnaja diejatel'nost'. Moskwa: Izdatielstwo Moskowskogo Uniwiersiteta.
- Demaree, H., DeLuca, J., Gaudino, E., Diamond, B. (1999). Speed of information processing as a key deficit in multiple sclerosis: implications for rehabilitation. *Journal of Neurology, Neurosurgery and Psychiatry*, 67, 661-663. <https://doi.org/10.1136/jnnp.67.5.661>
- Duffau, H. (2006). Brain plasticity: from pathophysiological mechanisms to therapeutic applications. *Journal of Clinical Neuroscience*, 13, 885-897. <https://doi.org/10.1016/j.jocn.2005.11.045>
- Fish, J., Wilson, B., Manly, T. (2010). The assessment and rehabilitation of prospective memory problems in people with neurological disorders: a review. *Neuropsychological Rehabilitation*, 20(2), 161-179. <https://doi.org/10.1080/09602010903126029>
- Flavia, M., Stampatori, Ch., Zanotti, D., Parrinello, G., Capra, R. (2010). Efficacy and specificity of intense cognitive rehabilitation of attention and executive functions in multiple sclerosis. *Journal of Neurological Sciences*, 288, 101-105. <https://doi.org/10.1016/j.jns.2009.09.024>
- Ho, M., Bennett, T. (1997). Efficacy of neuropsychological rehabilitation for mild-moderate traumatic brain injury. *Archives of Clinical Neuropsychology*, 12, 1, 1-11. [https://doi.org/10.1016/S0887-6177\(96\)00014-5](https://doi.org/10.1016/S0887-6177(96)00014-5)
- Jacquemot, Ch., Dupoux, E., Robotham, L., Bochoud-Levi, A.C. (2012). Specificity in rehabilitation of word production: a meta-analysis and a case study. *Behavioural Neurology*, 25, 1-29. <https://doi.org/10.1155/2012/418920>
- Jodzio, K. (2008). *Neuropsychologia intencjonalnego działania. Koncepcje funkcji wykonawczych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Jodzio, K., Wieczorek, D. (1996). Metody terapii zaburzeń pamięci w przypadkach ogniskowych uszkodzeń mózgu. *Przegląd Psychologiczny*, 39, 3/4, 41-63.

- Kądziaława, D. (1978). Ogólne zasady postępowania rehabilitacyjnego. W: M.T. Nowakowska (red.), Rehabilitacja chorych z afazją (s. 8-19). Warszawa: Wydawnictwo PAN, Komitet Nauk Psychologicznych.
- Kądziaława, D. (1996). Afazja. W: A. Herzyk, D. Kądziaława (red.), Zaburzenia w funkcjonowaniu człowieka z perspektywy neuropsychologii klinicznej (s. 53-86). Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Kądziaława, D. (1998). Zaburzenia językowe po uszkodzeniach struktur podkorowych mózgu. W: A. Herzyk, D. Kądziaława (red.), Związek mózg - zachowanie w ujęciu neuropsychologii klinicznej (s. 111-155). Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Kądziaława, D. (2002). Rozwój metody studium przypadku w neuropsychologii. W: A. Herzyk, B. Daniluk (red.), Jakościowy opis w neuropsychologii klinicznej. Przekrój zagadnień (s. 87-102). Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Kądziaława, D. (2003a). Zaburzenia językowe po urazach czaszkowo-mózgowych. W: A. Herzyk, B. Daniluk, M. Pąchalska, B. MacQueen (red.), Neuropsychologiczne konsekwencje urazów głowy (s. 17-24). Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Kądziaława, D. (2003b). Studium przypadków jako metoda badania naukowego w neuropsychologii klinicznej. W: M. Fajkowska-Stanik, K. Drat-Ruszczak, M. Marszał-Wiśniewska (red.), Pułapki metodologiczne w badaniach empirycznych (s. 160-169). Warszawa: Wydawnictwo Akademickie SWPS.
- Kądziaława, D. (2008a). Skuteczność i efektywność terapii/rehabilitacji neuropsychologicznej. W: Ł. Domańska, A.R. Borkowska (red.), Podstawy neuropsychologii klinicznej (s. 449-466). Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Kądziaława, D. (2008b). Rehabilitacja osób z uszkodzeniami lewostronnymi mózgu. W: E. Łojek, A. Bolewska (red.), Wybrane zagadnienia rehabilitacji neuropsychologicznej (s. 56-71). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Kądziaława, D., Romero, B. (1978). Metody rehabilitacji chorych z zaburzeniami rozumienia mowy. W: M.T. Nowakowska (red.), Rehabilitacja chorych z afazją (s. 67-93). Warszawa: Wydawnictwo PAN, Komitet Nauk Psychologicznych.
- Kleim, J., Jones, T. (2008). Principles of experiences - dependent neural plasticity: implications for rehabilitation after brain damage. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 51, supplement S, 225-S239. [https://doi.org/10.1044/1092-4388\(2008/018\)](https://doi.org/10.1044/1092-4388(2008/018))
- Koehler R., Wilhelm E., Shoulson I. (2011). Cognitive rehabilitation therapy for TBI. Evaluating the evidence. The National Academy of Sciences, USA.
- Langenbahn, D., Ashman, T., Cantor, J., Trott, Ch. (2013). An evidence-based review of cognitive rehabilitation in medical conditions affecting cognitive function. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 94, 271-286. <https://doi.org/10.1016/j.apmr.2012.09.011>
- Levine, B., Schweizer, T., O'Connor, Ch., Turner, G., Gillingham, S., Stuss, D., Manly, T., Robertosn, I. (2011). Rehabilitation of executive functioning in patients with frontal lobe brain damage with goal management training. *Frontiers in Human Neuroscience*, 5, 9, 1-9. <https://doi.org/10.3389/fnhum.2011.00009>
- Li, S., Brehmer, Y., Shing, Y., Werkle-Bergner, M., Lindenberger, U. (2006). Neuromodulation of associative and organizational plasticity across the life span. Empirical evidence and

neurocomputational modeling. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 30, 775-790.

<https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2006.06.004>

Łuczywek, E., Gęsik, D. (1973). Afazja akustyczno-mnesticzna: objawy oraz metody i wyniki rehabilitacji. W: *Zagadnienia patofizjologii wyższych czynności nerwowych po uszkodzeniach mózgu*. Tom II (s. 104-131). Warszawa: PZWL.

Łuria, A.R. (1947). *Trawmaticzieskaja afazija*. Moskwa: Izdatel'stvo Medicinskih Nauk.

Łojek, E. (2008). Rehabilitacja neuropsychologiczna osób z uszkodzeniem prawej półkuli mózgu. W: E. Łojek, A. Bolewska (red.), *Wybrane zagadnienia rehabilitacji neuropsychologicznej* (s. 72-95). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Park, N.W., Ingles, J. (2001). Effectiveness of attention rehabilitation after an acquired brain injury: a meta-analysis. *Neuropsychology*, 15, 2, 199-210. <https://doi.org/10.1037/0894-4105.15.2.199>

Penadés, R., Boget, T., Lomena, F., Bernardo, M., Mateos, J.J., Laterza, C., Pavia, J., Salamero, M. (2000). Brain perfusion and neuropsychological changes in schizophrenic patients after cognitive rehabilitation. *Psychiatry Research: neuroimaging section*, 58, 127-132.

[https://doi.org/10.1016/S0925-4927\(99\)00050-5](https://doi.org/10.1016/S0925-4927(99)00050-5)

Poldrack, R. (2008). The role of fMRI in cognitive neuroscience: where do we stand? *Current opinion in neurobiology*, 18, 223-227. <https://doi.org/10.1016/j.conb.2008.07.006>

Prakash, R., Erikson, K., Snook, E. (2008). Cortical recruitment during selective attention in MS: an fMRI investigation of individual differences. *Neuropsychologia*, 46, 2888-2895.

<https://doi.org/10.1016/j.neuropsychologia.2008.05.027>

Price, C., Friston, K. (2001). Functional neuroimaging of neuropsychologically impaired patients. W: R. Cabeza, A. Kingstone (red.), *Handbook of functional neuroimaging of cognition* (s. 379-399). Cambridge MA: MIT Press.

Prigatano, G. (2009). *Rehabilitacja neuropsychologiczna*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Rohling, M., Beverly, B., Faust, M., Demakis, G. (2009). Effectiveness of cognitive rehabilitation following acquired brain injury: a meta-analytic re-examination of Cicerone et al. (2000, 2005). *Systemic reviews*. *Neuropsychology*, 23, 1, 20-39. <https://doi.org/10.1037/a0013659>

Saevarsson, S., Halsband, U., Kristjanssen, A. (2011). Designing rehabilitation programs for neglect: could 2 be more than 1+1? *Applied Neuropsychology*, 18, 95-106.

<https://doi.org/10.1080/09084282.2010.547774>

Saur, D., Lange, R., Baumgaertner, A., Schraknepper, V., Willmes, K., Rijntjes, M., Weiller, C. (2006). Dynamics of language reorganization after stroke. *Brain*, 129, 1371-1384.

<https://doi.org/10.1093/brain/awl090>

Seniów, J. (2009). *Proces zdrowienia chorych z afazją poudarową w kontekście współwystępujących nielingwistycznych dysfunkcji poznawczo-behawioralnych*. Monografie neurologiczne. Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii.

Skidmore, E., Whyte, E., Holm, M., Becker, J., Butters, M., Dew, M.A., Munin, M.C., Lenze, E. (2010). Cognitive and affective predictors of rehabilitation participation after stroke. *Arch Phys Med Rehabil*, 91, 203-207. <https://doi.org/10.1016/j.apmr.2009.10.026>

Stein, D.G., Hoffman, S.W. (2003). Concepts of CNS plasticity in the context of brain damage and repair. *Journal of Head Trauma Rehabilitation*, 18, 4, 317-341. <https://doi.org/10.1097/00001199-200307000-00004>

Stuss, D.T., Winocur, G., Robertson, I. (red.) (2008). *Cognitive neurorehabilitation*, II ed. Cambridge UK: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781316529898>

Tartaglia, M.C., Arnold, D. (2006). The role of MRS and fMRI. W: M.S. Freedman M. (red), *Advances in neurology: Multiple Sclerosis and demyelinating diseases* (s. 185-202). Lippincott & Wilkins.

Westerberg, H., Jocabaeus, H., Hirvikoski, I., Clevberger, P., Ostensson, ML., Bartfai, A., Klingberg, T. (2007). Computerized working memory training after stroke - a pilot study. *Brain Injury*, 21(1), 21-29. <https://doi.org/10.1080/02699050601148726>

Wilson, B.A. (2002). Towards a comprehensive model of cognitive rehabilitation. *Neuropsychological Rehabilitation*, 12, 2, 97-110. <https://doi.org/10.1080/09602010244000020>

Wilson, B.A. (2004). Theoretical approaches to cognitive rehabilitation. W: L. Goldstein, J. McNeil (red), *Clinical neuropsychology: a practical guide to assessment and management for clinicians* (s. 345-366). England: John Wiley and Sons LTD. <https://doi.org/10.1002/0470013338.ch16>

Wilson, B.A. (2005). The theory and practice of neuropsychological rehabilitation: an overview. W: B.A. Wilson (red.), *Neuropsychological Rehabilitation. Theory and Practice* (s. 1-10). Taylor & Francis e-library.

Wilson, B., Evans, J., Brentnall, S., Bremner, S., Keohaud, C., Williams, H. (2000). The Oliver Zangwill Center for Neuropsychological Rehabilitation. W: A.L. Christensen, B. Urrell (red.), *International Handbook of Neuropsychological Rehabilitation* (s. 231-245). New York: Kluwer Academic/Plenum Press. https://doi.org/10.1007/978-1-4757-5569-5_15

Winocur, G., Palmer, H., Stuss, D., Alexander, M., Craik, F., Levine, B., Moscovitch, M., Robertson, I. (2000). Cognitive rehabilitation in clinical neuropsychology. *Brain and Cognition*, 42, 120-123. <https://doi.org/10.1006/brcg.1999.1179>

Marcin Leśniak, Joanna Seniów Metody eksperymentalne w badaniach klinicznych nad efektywnością rehabilitacji neuropsychologicznej

Aftonomos, L., Appelbaum, J., Steele, R. (1999). Improving outcomes for persons with aphasia in advanced community-based treatment programs. *Stroke; A Journal Of Cerebral Circulation*, 30(7), 1370-1379. <https://doi.org/10.1161/01.STR.30.7.1370>

Bakheit, A., Shaw, S., Barrett, L., Wood, J., Carrington, S., Griffiths, S., & Koutsi, F. (2007). A prospective, randomized, parallel group, controlled study of the effect of intensity of speech and language therapy on early recovery from poststroke aphasia. *Clinical Rehabilitation*, 21(10), 885-894. <https://doi.org/10.1177/0269215507078486>

Barlow, D.H., Nock, M.K., Hersen, M. (2009). *Single-case experimental designs: Strategies for studying behavior change* (Third Edition). Boston, MA: Allyn & Bacon.

Bastiaanse, R., Hurkmans, J., Links, P. (2006). The training of verb production in Broca's aphasia: A multiple-baseline across-behaviours study. *Aphasiology*, 20(2-4), 298-311. <https://doi.org/10.1080/02687030500474922>

Bell, K., Brockway, J., Hart, T., Whyte, J., Sherer, M., Fraser, R., Dikmen, S. (2011). Scheduled telephone intervention for traumatic brain injury: a multicenter randomized controlled trial. *Archives Of Physical Medicine And Rehabilitation*, 92(10), 1552-1560.

<https://doi.org/10.1016/j.apmr.2011.05.018>

Bland S., Schallert T., Strong R., Aronowski J., Grotta J., Feeney D. (2000). Early exclusive use of the affected forelimb after moderate transient focal ischemia in rats: functional and anatomic outcome. *Stroke*, 31, 1144-1152. <https://doi.org/10.1161/01.STR.31.5.1144>

Boman, I., Lindstedt, M., Hemmingsson, H., Bartfai, A. (2004). Cognitive training in home environment. *Brain Injury: [BI]*, 18(10), 985-995. <https://doi.org/10.1080/02699050410001672396>

Bowen, A., Knapp, P., Gillespie, D., Nicolson, D.J., Vail, A. (2011). Non-pharmacological interventions for perceptual disorders following stroke and other adult-acquired, non-progressive brain injury. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, Issue 4. Art. No.: CD007039.

<https://doi.org/10.1002/14651858.CD007039.pub2>

Bowen, A., Lincoln, N. (2007). Cognitive rehabilitation for spatial neglect following stroke. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, Issue 2. Art. No.: CD003586.

<https://doi.org/10.1002/14651858.CD003586.pub2>

Brzeziński, J. (2002). *Metodologia badań psychologicznych*. Warszawa: WN PWN.

Cappa, S., Benke, T., Clarke, S., Rossi, B., Stemmer, B., van Heugten, C. (2003). EFNS guidelines on cognitive rehabilitation: report of an EFNS task force. *European Journal Of Neurology: The Official Journal Of The European Federation Of Neurological Societies*, 10(1), 11-23.

<https://doi.org/10.1046/j.1468-1331.2003.00537.x>

Cappa, S., Benke, T., Clarke, S., Rossi, B., Stemmer, B., van Heugten, C. (2005). EFNS guidelines on cognitive rehabilitation: report of an EFNS task force. *European Journal Of Neurology: The Official Journal Of The European Federation Of Neurological Societies*, 12(9), 665-680.

<https://doi.org/10.1111/j.1468-1331.2005.01330.x>

Carnevale, G., Anselmi, V., Johnston, M., Busichio, K., Walsh, V. (2006). A natural setting behavior management program for persons with acquired brain injury: a randomized controlled trial. *Archives Of Physical Medicine And Rehabilitation*, 87(10), 1289-1297.

<https://doi.org/10.1016/j.apmr.2006.06.010>

Chryssikou, E., Hamilton, R. (2011). Noninvasive brain stimulation in the treatment of aphasia: Exploring interhemispheric relationship and their implications for neurorehabilitation. *Restorative Neurology and Neurosciences*, 29, 375-394.

Cicerone, K. (2005). Evidence-Based Practice and the Limits of Rational Rehabilitation. *Archives Of Physical Medicine And Rehabilitation*, 86, 1073-1074. <https://doi.org/10.1016/j.apmr.2005.01.003>

Cicerone, K., Dahlberg, C., Kalmar, K., Langenbahn, D., Malec, J., Bergquist, T., Morse, P. (2000). Evidence-based cognitive rehabilitation: recommendations for clinical practice. *Archives Of Physical Medicine And Rehabilitation*, 81(12), 1596-1615. <https://doi.org/10.1053/apmr.2000.19240>

Cicerone, K., Dahlberg, C., Malec, J., Langenbahn, D., Felicetti, T., Kneipp, S., Catanese, J. (2005). Evidence-based cognitive rehabilitation: updated review of the literature from 1998 through 2002. *Archives Of Physical Medicine And Rehabilitation*, 86(8), 1681-1692.

<https://doi.org/10.1016/j.apmr.2005.03.024>

- Cicerone, K., Langenbahn, D., Braden, C., Malec, J., Kalmar, K., Fraas, M., Ashman, T. (2011). Evidence-based cognitive rehabilitation: updated review of the literature from 2003 through 2008. *Archives Of Physical Medicine And Rehabilitation*, 92(4), 519-530. <https://doi.org/10.1016/j.apmr.2010.11.015>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Second Edition. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Cohen, J. (1992). A power primer. *Psychological Bulletin*, 112, 155-159. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.112.1.155>
- Cramer, S., Basting, E. (2000). Mapping clinically relevant plasticity after stroke. *Neuropharmacology*, 3, 842-851. [https://doi.org/10.1016/S0028-3908\(99\)00258-0](https://doi.org/10.1016/S0028-3908(99)00258-0)
- das Nair, R., Lincoln, N. (2007). Cognitive rehabilitation for memory deficits following stroke. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, Issue 3. Art. No.: CD002293. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD002293.pub2>
- Dou, Z.L., Man, D.W., Ou, H.N., Zheng, J.L., Tam, S.F. (2006). Computerized errorless learning-based memory rehabilitation for Chinese patients with brain injury: a preliminary quasi-experimental clinical design study. *Brain Injury*, 20, 219-225. <https://doi.org/10.1080/02699050500488215>
- Elman, R., Bernstein-Ellis, E. (1999). The efficacy of group communication treatment in adults with chronic aphasia. *Journal Of Speech, Language, And Hearing Research: JSLHR*, 42(2), 411-419. <https://doi.org/10.1044/jslhr.4202.411>
- Enderby, P., John, A., Petheram, B. (2006). *Therapy outcome measures for rehabilitation professionals*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Evidence-Based Medicine Working Group. (1992). A new approach to teaching the practice of medicine. *JAMA: The Journal Of The American Medical Association*, 268(17), 2420-2425. <https://doi.org/10.1001/jama.268.17.2420>
- Gray, J.M., Robertson, I., Pentland, B., Anderson, S. (1992). Microcomputer-based attentional retraining after brain damage: A randomised group controlled trial. *Neuropsychological Rehabilitation*, 2(2), 97-115. <https://doi.org/10.1080/09602019208401399>
- Halpern, S., Karlawish, J., Berlin, J. (2002). The continuing unethical conduct of underpowered clinical trials. *JAMA: The Journal Of The American Medical Association*, 288(3), 358-362. <https://doi.org/10.1001/jama.288.3.358>
- Hart, T. (2009). Treatment definition in complex rehabilitation interventions. *Neuropsychological Rehabilitation*, 19, 824-840. <https://doi.org/10.1080/09602010902995945>
- Hart, T., Fann, J., Novack, T. (2008). The dilemma of the control condition in experience-based cognitive and behavioural treatment research. *Neuropsychological Rehabilitation*, 18(1), 1-21. <https://doi.org/10.1080/09602010601082359>
- Higgins, J., Green, S. (2008). *Cochrane Handbook for Systematic Reviews of Interventions*. Chichester: Wiley. <https://doi.org/10.1002/9780470712184>
- Hughes, R., Barnes, M., Baron, J., Brainin, M. (2001). Guidance for the preparation of neurological management guidelines by EFNS scientific task forces. *European Journal of Neurology*, 8, 549-550. <https://doi.org/10.1046/j.1468-1331.2001.00324.x>

- Huildebrandt, H., Bussman-Mork, B., Schwendermann, G. (2006). Group therapy for memory impaired patients: a partial remediation is possible. *Journal of Neurology*, 253, 512-519. <https://doi.org/10.1007/s00415-006-0013-6>
- Humm, J., Kozłowski, D., James, D., Gotts, J., Schallert, T. (1998). Use-dependent exacerbation of brain damage occurs during an early post-lesion vulnerable period. *Brain Research*, 783, 286-292. [https://doi.org/10.1016/S0006-8993\(97\)01356-5](https://doi.org/10.1016/S0006-8993(97)01356-5)
- Hummel, F.C., Cohen, L. (2005). Czynniki zwiększające plastyczność mózgu. *Current Opinion in Neurology*, 18, 667-674. <https://doi.org/10.1097/01.wco.0000189876.37475.42>
- Hummel, F., Cohen, L. (2006). Non-invasive brain stimulation: a new strategy to improve neurorehabilitation after stroke? *Lancet Neurology*, 5, 708-712. [https://doi.org/10.1016/S1474-4422\(06\)70525-7](https://doi.org/10.1016/S1474-4422(06)70525-7)
- Ivanhoe, C., Eaddy, N. (2011). Evidence based practice. W: J. Kreutzer, J. DeLuca, B. Caplan (red.), *Encyclopedia of clinical neuropsychology*. London: Springer 226 Marcin Leśniak, Joanna Seniów https://doi.org/10.1007/978-0-387-79948-3_28
- Kazdin, A.E. (2011). *Single-case research designs: Methods for clinical and applied settings* (2nd ed.). New York: Oxford University Press.
- Kelly, H., Brady, M.C., Enderby, P. (2010). Speech and language therapy for aphasia following stroke. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, Issue 5. Art. No.: CD000425. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD000425.pub2>
- Kelley, K., Preacher, K.J. (2012). On Effect Size. *Psychological Methods*, <https://doi.org/10.1037/a0028086>
- Kozłowski, D., James, D., Schallert, T. (1996). Use-dependent exaggeration of neuronal injury after unilateral sensorimotor cortex lesions. *J Neurosci*, 16, 4776-4786. <https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.16-15-04776.1996>
- Kukowska, A., Dziadziuszko, R., Jassem, J. (2005). Metody losowego przydziału leczenia w badaniach klinicznych. *Onkologia w Praktyce Klinicznej*, 1/3, 151-156.
- Levine, B., Schweizer, T., O'Connor, C., Turner, G., Gillingham, S., Stuss, D., Robertson, I. (2011). Rehabilitation of executive functioning in patients with frontal lobe brain damage with goal management training. *Frontiers In Human Neuroscience*, 59. <https://doi.org/10.3389/fnhum.2011.00009>
- Lincoln, N., das Nair, R. (2008). Outcome measurement in cognitive neurorehabilitation. W: D.T. Stuss, G. Winocur, I.H. Robertson (red.), *Cognitive neurorehabilitation: Evidence and application* (2nd ed.). New York, NY US: Cambridge University Press.
- Lincoln, N., Majid, M., Weyman, N. (2000). Cognitive rehabilitation for attention deficits following stroke. *Cochrane Database of Systematic Reviews* 4. Art. No.: CD002842. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD002842>
- Luukkainen-Markkula, R.R., Tarkka, I.M., Pitkänen, K.K., Sivenius, J.J., Hämäläinen, H.H. (2009). Rehabilitation of hemispatial neglect: A randomized study using either arm activation or visual scanning training. *Restorative Neurology and Neuroscience*, 27(6), 663-672.

Łojek, E., Bolewska, A. (2008), Wybrane zagadnienia rehabilitacji neuropsychologicznej. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Malec, J. (2009). Ethical and evidence-based practice in brain injury rehabilitation. *Neuropsychological Rehabilitation*, 19(6), 790-806. <https://doi.org/10.1080/09602010903031203>

Malec, J., Jones, R., Rao, N., Stubbs, K. (1984). Video game practice effects on sustained attention in patients with craniocerebral trauma. *Cognitive Rehabilitation*, 2(4), 18-23.

Martin, P.I., Naeser, M.A., Theoret, H., Tormos, J.M., Nicholas, M., Kurland, J., Fregni, F., Seekins, H., Doron, K., Pascual-Leone, A. (2004). Transcranial magnetic stimulation as a complementary treatment for aphasia. *Seminars in Speech and Language*, 25, 181-191. <https://doi.org/10.1055/s-2004-825654>

Middleton, D., Lambert, M., Seggar, L. (1991). Neuropsychological rehabilitation: microcomputer-assisted treatment of brain-injured adults. *Perceptual And Motor Skills*, 72(2), 527-530. <https://doi.org/10.2466/pms.1991.72.2.527>

Moher, D., Hopewell, S., Schulz, K., Montori, V., Gøtzsche, P., Devereaux, P., Altman, D. (2010). CONSORT 2010 explanation and elaboration: updated guidelines for reporting parallel group randomised trials. *BMJ (Clinical Research Ed.)*, 340c869. <https://doi.org/10.1136/bmj.c869>

Naeser, M., Martin, P., Theoret, H., Kobayashi, M., Fregni, F., Nicholas, M., Tormos, J., Steven, M., Baker, E., Pascuale-Leone, A. (2011). TMS suppression of the right pars triangularis, but not pars opercularis, improves naming in aphasia. *Brain and Language*, 119, 206-213. <https://doi.org/10.1016/j.bandl.2011.07.005>

Park, N.W., Proulx, G.B., Towers, W.M. (1999). Evaluation of the attention proces training programme. *Neuropsychological Rehabilitation*, 9(2), 135-154. <https://doi.org/10.1080/713755595>

Park, N.W., Ingles, J.W. (2001). Effectiveness of attention rehabilitation after an acquired brain injury: A meta-analysis. *Neuropsychology*, 15, 199-210. <https://doi.org/10.1037/0894-4105.15.2.199>

Pąchalska, M. (2007). Mikrogenetyczny model rehabilitacji neuropsychologicznej pacjentów po urazie mózgu. W: M. Pąchalska, *Neuropsychologia kliniczna. Urazy mózgu* (t. 2, s. 267-295). Warszawa: WN PWN.

Perdices, M., Tate, R.L. (2009). Single-subject designs as a tool for evidence-based clinical practice: Are they unrecognised and undervalued? *Neuropsychological Rehabilitation*, 19(6), 904-927. <https://doi.org/10.1080/09602010903040691>

Perdices, M., Tate, R.L. (2010). 'Single-subjects designs as a tool for evidence-based clinical practice: Are they unrecognised and undervalued?' Corrigendum. *Neuropsychological Rehabilitation*, 20(6), doi:10.1080/09602011.2010.530776. <https://doi.org/10.1080/09602011.2010.530776>

Pero, S., Incoccia, C., Caracciolo, B., Zocolotti, P., Formisano, R. (2006). Rehabilitation of attention in two patients with traumatic brain injury by means of 'attention process training'. *Brain Injury: [BI]*, 20(11), 1207-1219. <https://doi.org/10.1080/02699050600983271>

Pildal, J., Hróbjartsson, A., Jørgensen, K.J., Hilden, J., Altman, D.G., Gøtzsche, P.C. (2007). Impact of allocation concealment on conclusions drawn from meta-analyses of randomized trials. *International Journal of Epidemiology*, 36, 847-857. <https://doi.org/10.1093/ije/dym087>

Polanowska, K., Seniów, J., Paprot, E., Leśniak, M., Członkowska, A. (2009). Left-hand somatosensory stimulation combined with visual scanning training in rehabilitation for post-stroke hemineglect: a randomised, double-blind study. *Neuropsychological Rehabilitation*, 19(3), 364-382.

<https://doi.org/10.1080/09602010802268856>

Ponsford, J. (2004). Rehabilitation following traumatic brain injury and cerebrovascular accident. W: J. Ponsford (red.), *Cognitive and behavioral rehabilitation: From neurobiology to clinical practice*. New York: Guilford Press.

Prigatano, G.P. (2009). *Rehabilitacja neuropsychologiczna - podstawowe zasady i kierunki oddziaływań terapeutycznych*. Warszawa: WN PWN.

Pulvermüller, F., Neininger, B., Elbert, T., Mohr, B., Rockstroh, B., Koebbel, P., Taub, E. (2001). Constraint-induced therapy of chronic aphasia after stroke. *Stroke; A Journal Of Cerebral Circulation*, 32(7), 1621-1626. <https://doi.org/10.1161/01.STR.32.7.1621>

Pulvermüller, F., Hauk, O., Zohsel, K., Neininger, B., Mohr, B. (2005). Therapy-related reorganization of language in both hemispheres of patients with chronic aphasia. *Neuroimage*, 28, 481-489. <https://doi.org/10.1016/j.neuroimage.2005.06.038>

Quemada, J., Céspedes, J., Ezkerra, J., Ballesteros, J., Ibarra, N., Urruticoechea, I. (2003). Outcome of Memory Rehabilitation in Traumatic Brain Injury Assessed by Neuropsychological Tests and Questionnaires. *The Journal Of Head Trauma Rehabilitation*, 18(6), 532-540.

<https://doi.org/10.1097/00001199-200311000-00007>

Quinn, T., Paolucci, S., Sunnerhagen, K., Sivenius, J., Walker, M., Toni, D., Lees, K. (2009). Evidence-based stroke rehabilitation: an expanded guidance document from the European Stroke Organisation (ESO) guidelines for management of ischaemic stroke and transient ischaemic attack 2008. *Journal of Rehabilitation Medicine*, 41, 99-111. <https://doi.org/10.2340/16501977-0301>

Rath, J.F., Simon, D., Langenbahn, D.M., Sherr, R., Diller, L. (2003). Group treatment of problem-solving deficits in outpatients with traumatic brain injury: A randomised outcome study. *Neuropsychological Rehabilitation*, 13(4), 461-488. <https://doi.org/10.1080/09602010343000039>

Rijntjes, M., Weiller, C. (2002). Recovery of motor and language abilities after stroke: the contribution of functional imaging. *Progress in Neurobiology*, 66, 109-122.

[https://doi.org/10.1016/S0301-0082\(01\)00027-2](https://doi.org/10.1016/S0301-0082(01)00027-2)

Risedal, A., Zeng, J., Johansson, B. (1999). Early training may exacerbate brain damage after focal brain ischemia in the rat. *J Cereb Blood Flow Metab*, 19, 997-1003.

<https://doi.org/10.1097/00004647-199909000-00007>

Robertson, I., Murre J. (1999), Rehabilitation of brain damage: Brain plasticity and principles of guided recovery. *Psychological Bulletin*, 125, 544-575. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.125.5.544>

Robey, R.R. (1998). A meta-analysis of clinical outcomes in the treatment of aphasia. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 41, 172-187. <https://doi.org/10.1044/jslhr.4101.172>

Rohling, M., Faust, M., Beverly, B., Demakis, G. (2009). Effectiveness of cognitive rehabilitation following acquired brain injury: a meta-analytic re-examination of Cicerone et al.'s (2000, 2005) systematic reviews. *Neuropsychology*, 23(1), 20-39. <https://doi.org/10.1037/a0013659>

- Sbordone, R.J. (1996). *Ecological Validity: Some Critical Issues for the Neuropsychologist*. W: R.J. Sbordone, C.J. Long (red.), *Ecological Validity of Neuropsychological Testing*. Delray Beach, FL: St.LuciePress.
- Schulz, K.F., Grimes, D.A. (2006). *The Lancet handbook of essential concepts in clinical research*. London: Elsevier.
- Seniów, J., Litwin, M., Litwin, T., Leśniak, M., Członkowska, A. (2009). New approach to the rehabilitation of post-stroke focal cognitive syndrome: effect of levodopa combined with speech and language therapy on functional recovery from aphasia. *Journal Of The Neurological Sciences*, 283(1-2), 214-218. <https://doi.org/10.1016/j.jns.2009.02.336>
- Sohlberg, M., McLaughlin, K., Pavese, A., Heidrich, A., Posner, M. (2000). Evaluation of attention process training and brain injury education in persons with acquired brain injury. *Journal Of Clinical And Experimental Neuropsychology*, 22(5), 656-676. [https://doi.org/10.1076/1380-3395\(200010\)22:5;1-9;FT656](https://doi.org/10.1076/1380-3395(200010)22:5;1-9;FT656)
- Spikman, J., Boelen, D., Lamberts, K., Brouwer, W., Fasotti, L. (2010). Effects of a multifaceted treatment program for executive dysfunction after acquired brain injury on indications of executive functioning in daily life. *Journal of the International Neuropsychological Society*, 16(1), 118-129. <https://doi.org/10.1017/S1355617709991020>
- Stablum, F., Umilta, C., Mazzoldi, M., Pastore, N., Magon, S. (2007). Rehabilitation of endogenous task shifting processes in closed head injury patients. *Neuropsychological Rehabilitation*, 17, 1-33. <https://doi.org/10.1080/13506280500411111>
- Strauss, S., Richardson, S., Glasziou, P., Haynes, B. (2005). *Evidence-based medicine. How to practice and teach EBM*. Edinburgh: Elsevier.
- Sturm, W., Fimm, B., Cantagallo, A., Cremel, N., North, P., Passadori, A., Pizzamiglio, L., Rousseaux, M., Zimmermann, P., Deloche, G., Leclercq, M. (2002). Computerized training of specific attention deficits in stroke and traumatic brain-injured patients. W: M. Leclercq, P. Zimmermann (red.), *Applied neuropsychology of attention: theory, diagnosis and rehabilitation*. London: Psychology Press. <https://doi.org/10.1024/1016-264X.14.4.283>
- Stuss, D., Winocur, G., Robertson, I. (1999). *Cognitive Neurorehabilitation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tabachnick, B.G., Fidell, L.S. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Tam, S., Man, W. (2004). Evaluating computer-assisted memory retraining programmes for people with post-head injury amnesia. *Brain Injury: [BI]*, 18(5), 461-470. <https://doi.org/10.1080/02699050310001646099>
- Thickpenny-Davis, K., Barker-Collo, S. (2007). Evaluation of a structured group format memory rehabilitation program for adults following brain injury. *The Journal Of Head Trauma Rehabilitation*, 22(5), 303-313. <https://doi.org/10.1097/01.HTR.0000290975.09496.93>
- Togher, L., Schultz, R., Tate, R., McDonald, S., Perdices, M., Smith, K., Savage, S. (2009). The methodological quality of aphasia therapy research: An investigation of group studies using the psychBITETM evidence-based practice database. *Aphasiology*, 23(6), 694-706. <https://doi.org/10.1080/02687030802121353>

Tryon, W. (1982). A simplified time-series analysis for evaluating treatment interventions. *Journal Of Applied Behavior Analysis*, 15(3), 423-429. <https://doi.org/10.1901/jaba.1982.15-423>

Wilson, B. (1987). Single-case experimental designs in neuropsychological rehabilitation. *Journal Of Clinical And Experimental Neuropsychology*, 9(5), 527-544. <https://doi.org/10.1080/01688638708410767>

Wilson, B. (2003). The theory and practice of neuropsychological rehabilitation: an overview. W: B. Wilson (red.), *Neuropsychological Rehabilitation* (s. 1-10). Lisse: Swets & Zeitlinger Publishers. <https://doi.org/10.1201/b16986>

World Health Organization (2001). *International Classification of Functional Disability and Health*. Geneva: WHO.

World Health Organization (2010). *Handbook for Guideline Development*. WHO.

World Health Organization (2012). *Rehabilitation*. Pobrano 18.06.2012 z <http://www.who.int/topics/rehabilitation/en/>.

Wulff, H., Goetzsche, P. (2005). *Racjonalna diagnoza i leczenie*. Łódź: Aksis.

Emilia Łojek, Anna Bolewska Wspomagana komputerowo rehabilitacja neuropsychologiczna

Barnes, A. (2010). Internet-based cognitive therapy in outpatient settings. An overview and personal experiences. *Brain impairment*, 11.2, 220-221.

Brooks, B.M., Rose, F.D., Potter, J., Jayawardena, S., Morling, A. (2004). Assessing stroke patients' prospective memory using virtual reality. *Brain Injury*, 18, 91-401. <https://doi.org/10.1080/02699050310001619855>

Bruce, C., Howard, D. (1987). Computer-generated phonemic cues: an effective aid for naming in aphasia. *British Journal of Communications Disorders*, 22, 191-201. <https://doi.org/10.3109/13682828709019862>

Brzeziński, J., Gaul, M., Hornowska, E., Jaworowska, A., Machowski, A., Zakrzewska, M. (2004). *Skale Inteligencji D. Wechslera dla Dorosłych. Wersja zrewidowana - renormalizowana. WAIS-R (PL). Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

Burgstahler, S., Comden, D., Sang-Mook, L., Arnold, A., Brown, K. (2011). Computer and cell phone for individuals with mobility impairments: An overview and case studies. *NeuroRehabilitation*, 28, 183-197.

Cherney, L., Babbit, E., Cole, R., Van Vuuren, S. Hurwitz, R., Ngampatpong, N. (2006). Computer Treatment for Aphasia: Efficacy and Treatment Intensity. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 87, 10-26. <https://doi.org/10.1016/j.apmr.2006.07.021>

Choynowski, M., Kostro, B. (1980). *Podręcznik do "Testu Piętnastu Słów Reya"*. W: M. Choynowski (red.), *Testy psychologiczne w poradnictwie wychowawczo-zawodowym*. Wydanie drugie. Warszawa: PWN.

- Cicerone, K.D., Dahlberg, C., Kalmar, K., Langenbahn, D.M., Malec, J.F. (2000). Evidence-based cognitive rehabilitation: recommendations for clinical practice. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 81, 1596-1615. <https://doi.org/10.1053/apmr.2000.19240>
- Cicerone, K.D., Dahlberg, C., Malec, J., Langenbahn, D., Felicetti, T., Kneipp, S., Ellmo, W., Kalmar, K., Giacino, J.T., Harley, J.P., Laatsch, L., Morse, P.A., Catanes J. (2005). Evidence-based cognitive rehabilitation: updated review of the literature from 1998-2002. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 86, 1681-1692. <https://doi.org/10.1016/j.apmr.2005.03.024>
- Cicerone, K.D., Langenbahn, D., Braden, C., Malec, J.F., Kalmar, K., Fraas, M. (2011). Evidence-based cognitive rehabilitation: updated review of the literature from 2003 through 2008. *Archives of Physical Medicine Rehabilitation*, 92, 519-530. <https://doi.org/10.1016/j.apmr.2010.11.015>
- Cole, E. (1999). Cognitive prosthetics: an overview of a method of treatment. *Neuro-Rehabilitation*, 12, 39-51.
- Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J., Griffin, S. (1985). The Satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4901_13
- Doesborgh, S., Mieke, W., van de Sandt-Koenderman, M., Diepel, D., van Harskamp, F., Koudstaal, P., Visch-Brink, E. (2004). Cues on request: The efficacy of Multicue, a computer program for word finding therapy. *Aphasiology*, 18, 213-222. <https://doi.org/10.1080/02687030344000580>
- Egan, J., Worall, L., Oxenham, D. (2005). An Internet training intervention for people with traumatic brain injury: Barriers and outcomes. *Brain Injury*, 19, 555-568. <https://doi.org/10.1080/02699050400013659>
- Gęsik, D. (1970). Rehabilitacja mowy opowieściowej u chorych z ogniskowymi uszkodzeniami mózgu. *Materiały do nauczania psychologii. Seria IV. Psychologia kliniczna i psychopedagogika specjalna*, t. 4. Warszawa.
- Gontkovsky, S.T., McDonald, N.B., Clark, P.G., Ruwe, W.D. (2002). Current directions in computer-assisted cognitive rehabilitation. *NeuroRehabilitation*, 17, 195-199.
- Hofmann, M., Hock, C., Kühler, A. Müller-Spahn, F. (1996). Interactive computer-based cognitive training in patients with Alzheimer's disease. *Journal of Psychiatric Research*, 30, 493-501. [https://doi.org/10.1016/S0022-3956\(96\)00036-2](https://doi.org/10.1016/S0022-3956(96)00036-2)
- Hofman, M., Roesler, A., Schwartz, W., Mueller-Spahn, F., Krauchi, K., Hock, Ch., Seifritz, E. (2003). Interactive computer-training as a therapeutic tool in Alzheimer's disease. *Comprehensive Psychiatry*, 44, 213-219. [https://doi.org/10.1016/S0010-440X\(03\)00006-3](https://doi.org/10.1016/S0010-440X(03)00006-3)
- Jodzio, K. (2011). *Diagnostyka neuropsychologiczna w praktyce klinicznej*. Warszawa: Difin SA.
- Juczyński, Z. (2001). *Narzędzia pomiaru w promocji i psychologii zdrowia*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.
- Kapur, N., Gliski, E.I., Wilson, B. (2004). Technological memory aids for people with memory deficits. *Neuropsychological Rehabilitation*, 14, 41-60. <https://doi.org/10.1080/09602010343000138>
- Kądziaława, D. (1990). Specyficzne problemy adaptacji testów klinicznych - testy neuropsychologiczne. W: A. Ciechanowicz (red.), *Kulturowa adaptacja testów*. Warszawa: Polskie Towarzystwo Psychologiczne.

- Kądziaława, D. (2008). Rehabilitacja osób z uszkodzeniami lewostronnymi mózgu. W: E. Łojek, A. Bolewska (red.), Wybrane zagadnienia rehabilitacji neuropsychologicznej (s. 56-71). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Kądziaława, D., Bolewska, A., Mroziak, J., Osiejuk, E. (1990). Instrukcja do baterii Testów Neuropsychologicznych Halsteda-Reitana dla Dorosłych. Warszawa: Polskie Towarzystwo Psychologiczne, Laboratorium Technik Diagnostycznych.
- Klonoff, P.S., Watt, L.M., Dawson, L.K., Henderson, S.W., Gehrels, J.-A., Wethe, J.V. (2006). Psychosocial outcomes 1-7 years after comprehensive milieu-oriented neurorehabilitation: The role of pre-injury status. *Brain Injury*, 20, 601-612. <https://doi.org/10.1080/02699050600744301>
- Lundqvist, A., Grundstrom, K., Samuelsson, K., Ronnberg, J. (2010). Computerized training of working memory in a group of patients suffering from acquired brain injury. *Brain Injury*, 24, 1173-1183. <https://doi.org/10.3109/02699052.2010.498007>
- LoPresti, E.F., Mihailidis, A., Kirsch, N. (2004). Assistive technology for cognitive rehabilitation: State of the art. *Neuropsychological Rehabilitation*, 14, 5-39. <https://doi.org/10.1080/09602010343000101>
- Lynch, B. (2002). Historical Review of Computer-assisted Cognitive Retraining. *Journal of Head Trauma Rehabilitation*, 17, 446-457. <https://doi.org/10.1097/00001199-200210000-00006>
- Łojek, E., Bolewska, A. (red.) (2008). Wybrane zagadnienia rehabilitacji neuropsychologicznej. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Łojek, E., Stańczak, J. (2005). Test Płynności Figuralnej Ruffa (RFFT). Polska adaptacja i normalizacja. Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.
- Łuria A.R. (1976). Podstawy neuropsychologii. Warszawa: Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich.
- Maruszewski, M. (1966). Afazja. Zagadnienia teorii i terapii. Warszawa: PWN.
- Mortley, J., Wade, J., Enderby, P. (2004). Superhighway to promoting a client-therapist partnership? Using the Internet to deliver word-retrieval computer therapy monitored remotely with minimal speech and language therapy input. *Aphasiology*, 18, 193-211. <https://doi.org/10.1080/02687030344000553>
- Mroziak, J. (2008). Rehabilitacja neuropsychologiczna osób z zaburzeniami pamięci. W: E. Łojek, A. Bolewska (red.), Wybrane zagadnienia rehabilitacji neuropsychologicznej (s. 96-122). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Otfinowski, J., Jasiak-Tyrkalska, B., Starowicz, A., Reguła, K. (2006). Wspomagana komputerowo, skojarzona rehabilitacja zaburzeń poznawczych i funkcji ręki u osób z niedowładem połowicznym po udarze mózgu. *Doniesienia wstępne. Neurologia i Neurochirurgia Polska*, 40, 112-118.
- Pąchalska, M. (2007). Neuropsychologia kliniczna. Urazy mózgu. Tom 1 i 2. Warszawa: WN PWN.
- Pąchalska, M. (2009). Rehabilitacja neuropsychologiczna. Procesy poznawcze i emocjonalne. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Pluta, A., Rączaszek-Leonardi, J. (2008). Terapia wspomagana komputerowo w rehabilitacji neuropsychologicznej. Studium przypadku chorego z afazją kinestetyczną. W: E. Łojek i A. Bolewska (red.), Wybrane zagadnienia rehabilitacji neuropsychologicznej (s. 181-200). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.

- Ramstrom, I. (2011). Linguistic development in Alzheimer's disease: 12 months language training including use of personal computer system. A pilot study. *Developmental Neurorehabilitation*, 14, 156-163. <https://doi.org/10.3109/17518423.2011.566594>
- Rogante, M., Grigoni, M., Cordella, D., Giacomozzi, C. (2010). Ten years of telerehabilitation: A literature overview of technologies and clinical applications. *NeuroRehabilitation*, 27, 287-304.
- Schatz, P., Browndyke, J. (2002). Applications of Computer-based Neuropsychological Assessment. *Journal of Head Trauma Rehabilitation*, 17, 395-410. <https://doi.org/10.1097/00001199-200210000-00003>
- Seniów, J. (1999). Neuropsychologiczna rehabilitacja pacjentów z zaburzeniami funkcji poznawczych spowodowanymi uszkodzeniami mózgu. *Neurologia i Neurochirurgia Polska*, 5, 1139-1149.
- Seniów, J. (2003). Rehabilitacja chorych z zaburzeniami zdolności poznawczych wynikającymi z ogniskowego uszkodzenia mózgu. Użyteczność programów komputerowych w terapii. W: J. Talar (red.), *Neurorehabilitacja u progu XXI wieku*. (s. 113-120). Bydgoszcz: Wydawnictwo Katedry i Kliniki Rehabilitacji Akademii Medycznej im. Rydygiera.
- Seniów, J. (2009). Proces zdrowienia chorych z afazją poudarową w kontekście współwystępujących nielingwistycznych dysfunkcji poznawczo-behawioralnych. Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii.
- Seniów, J., Polanowska, K., Mandat, T., Laudanski, K. (2003). The cognitive impairments due to the occipito - parietal brain injury after gunshot: A successful neurorehabilitation case study. *Brain Injury*, 17, 701-713. <https://doi.org/10.1080/0269905031000088621>
- Strupczewska, B. (1990). Test Figury Złożonej Rey-Osterrietha (TFZ). Podręcznik. Warszawa: Centralny Ośrodek Metodyczny Poradnictwa Wychowawczo-Zawodowego MEN.
- Tam, S.F., Man, W.K. (2004). Evaluating computer-assisted memory retraining programmes for people with post-head injury amnesia. *Brain Injury*, 18, 461-470. <https://doi.org/10.1080/02699050310001646099>
- Tam, S.F., Man, W.K., Hui-Chan, C.W., Lau, A., Yip, B., Cheung, W. (2003). Evaluating the efficacy of tele-cognitive rehabilitation for functional performance in three case studies. *Occupational Therapy International*, 10, 20-38. <https://doi.org/10.1002/oti.175>
- Wallace, T., Bradshaw, A. (2011). Technologies and strategies for people with communication problems following brain injury or stroke. *NeuroRehabilitation*, 28, 199-209.
- Weber, P., Regel, H., Krause, A. (1999). REHACOM. Komputerowo wspomagana rehabilitacja chorych z zaburzeniami funkcji poznawczych. Magdeburg: Fa HASOMED GmbH.
- Wertz, R.T., Katz, R.C. (2004). Outcomes of computer-provided treatment for aphasia. *Aphasiology*, 18, 229-244. <https://doi.org/10.1080/02687030444000048>
- Wilmowska-Pietruszyńska, A., Bilski, D. (2010). ICF jako narzędzie ilościowej oceny naruszenia sprawności w orzekaniu dla potrzeb zabezpieczenia społecznego. *Orzecznictwo Lekarskie*, 7, 1-13.
- Wilson, B.A. (1997). Cognitive rehabilitation: How it is and how it may be. *Journal of the International Neuropsychological Society*, 3, 487-496. <https://doi.org/10.1017/S1355617797004876>
- Wilson, B.A. (2002). Towards a comprehensive model of cognitive rehabilitation. *Neuropsychological Rehabilitation*, 12, 97-110. <https://doi.org/10.1080/09602010244000020>

Wilson, B.A. (2007). Is Rehabilitation Effective? <http://www.ozc.nhs.uk> 16 sierpnia 2007.

Wood, R.L., McCrea J.D., Wood, L.M., Merriman, R.N. (1999). Clinical and cost effectiveness of post-acute neurobehavioral rehabilitation. *Brain Injury*, 13, 69-8.

<https://doi.org/10.1080/026990599121746>

Zheng, H., Black, N.D., Harris, N.D. (2005). Position-sensing technologies for movement analysis in stroke rehabilitation. *Medical and Biological Engineering and Computing*, 42, 413-420.

<https://doi.org/10.1007/BF02344720>